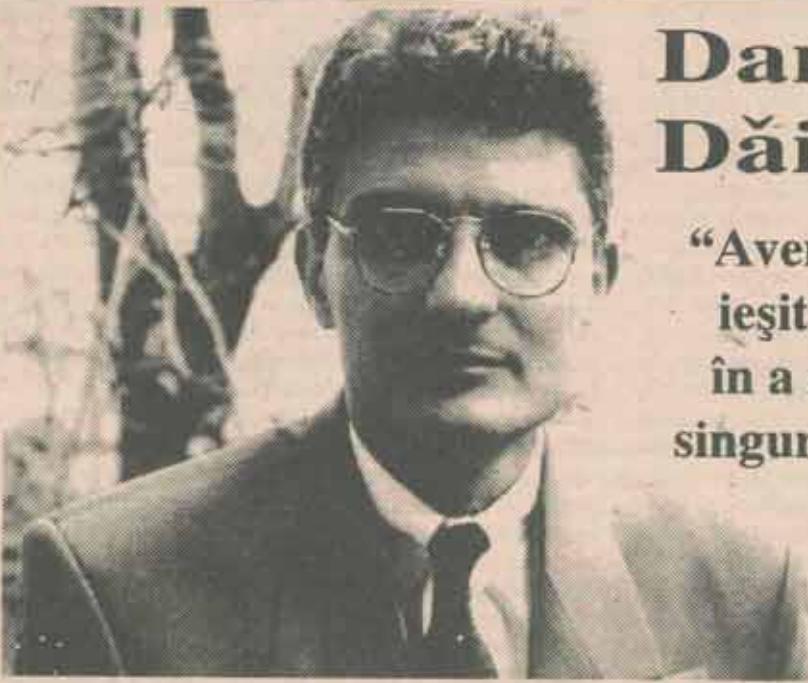

În timp ce dl. Văcăroiu laudă în Parlament succesele reformei,
La GDS dl Mircea Coșea ministru de stat responsabil cu reforma declară:

1993-UN AN PIERDUT PENTRU REFORMĂ

SĂPTĂMINAL EDITAT DE GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL
ANUL IV • NR. 35 (187) • 9-15 septembrie 1993 • 16 pagini • 70 lei

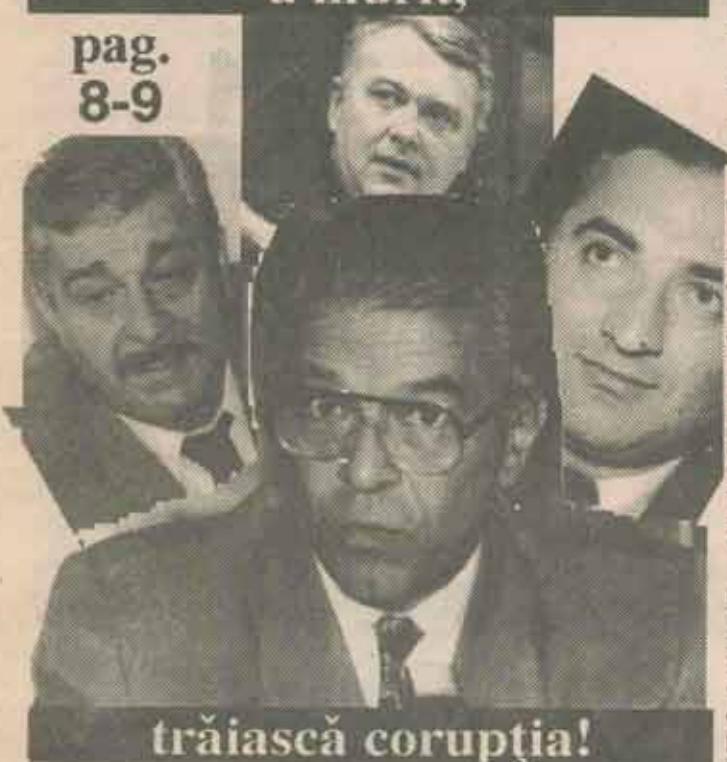
Daniel Dăianu

"Avem un talent ieșit din comun în a ne împușca singuri în picior"

pag.
12-13

Moțiunea contra corupției a murit,

pag.
8-9

trăiască corupția!

ANDREI CORNEA

Remaniere de guvern sau încălcare a Constituției?

Recenta remaniere guvernamentală, puțin semnificativă în sine, a pus totuși unele importante probleme constituționale. La art. 85, alin. 2 al Constituției stă scris: *In caz de remaniere guvernamentală sau de vacanță a postului, Președintele revocă și numește, la propunerea primului-ministrului, pe unii membri ai Guvernului.* Este exact ceea ce s-a întâmplat. Numai că, din art. 106, prin corroborarea paragrafelor 2 și 3, pare să rezulte că această numire are un caracter temporar, pe 45 de zile, și nu permanent. Prevălindu-se de aceasta, Opoziția a cerut Guvernului să supună, în termen de 45 de zile, pe noii miniștri unui vot de validare în Parlament. De curând însă, prin purtătorul său de cuvânt, dl. Iliescu a răspuns: în virtutea Constituției acest vot nu este necesar.

Constituția este, fără îndoială, neclară cu privire la procedura remanierei de guvern. Rămînd la litera textului constituțional, interpretarea dată de Putere pare plauzibilă. Chiar la art. 106, alin. 3 - paragraf invocat de Opoziție - unde se specifică faptul că numirea unui ministru de către Președinte la propunerea primului-ministrului, se face pentru o perioadă de cel mult 45 de zile, nu se vorbește despre procedura validării în Parlament. Pe de altă parte, art. 106 alin. 2 se referă la "interimatum primului-ministrului", iar alin. 3, prin trimiterea pe care o face la alin. 2 (prevederile slineatului (2) se aplică în mod corespunzător și celorlalți membri ai Guvernului...) pare să presupună că are în vedere numai un interimat al ministrilor și nu o remaniere guvernamentală. Cu alte cuvinte, s-ar putea spune că, odată trecute cele 45 de zile, sau titularul postului de ministru, indisponibil în acest răstimp, revine pe post, sau un alt titular este numit de către Președinte, în baza art. 85 alin. 2 ce nu face specificație la o durată de timp limitată.

Prin lucrurile mai puțin formalist, mi-ar fi însă greu să nu dau dreptate interpretării Opoziției. Într-adevăr, urmând procedura aleasă de Putere, vor apărea două categorii de miniștri: unii validați de către Parlament (în comisii și în plen) în momentul investiturii inițiale a Guvernului și alții nevalidați. Or, acest lucru, pe lîngă că introduce o disproportie flagrantă și intolerabilă și că se opune, după părerea mea, cel puțin spiritului art. 108 alin. 1 care stabilește răspunderea politichă a Guvernului numai față de Parlament, poate genera și o situație cel puțin stranie: în fapt, se poate întîmpla ca, în urma cîtorva remaniere succesive, toți membrii Guvernului cu excepția primului-ministru să fie schimbăți, iar lista inițială a Executivului, supusă cîndva aprobării Parlamentului, să și piardă orice sens. Chiar dacă în Constituție nu se explicitează toate elementele procedurării remanierei guvernamentale, este limpede că interpretarea Puterii merge în sensul diminuării controlului Parlamentului asupra Executivului, ceea ce este, în mod vădit, nedemocratic.

Acum, se pune întrebarea de ce a optat Puterea pentru o interpretare nedemocratică a Constituției? Avea ea nevoie de așa ceva? Îi trebuia un scandal în plus? În fapt, nimeni nu și închipuie că cei trei miniștri numiți s-ar fi aflat în pericol de a fi respinși de către Parlament, dacă candidatura lor ar fi fost supusă votului acestuia, așa că procedura validării ar fi fost o formalitate. Ar fi fost însă o formalitate de date aceasta!

După părerea mea, președintele Iliescu a votat, cu ocazia recentei remaniere guvernamentale, să

creeze un precedent, ce să-ăr putea să-i fie de folos de abia mai tîrziu. Într-adevăr, președintele știe bine că un guvern de coalitie, cu participarea masivă a Opoziției, s-ar putea să devină inevitabil. Acest guvern se va constitui în urma unor negocieri delicate între partide, care își vor distribui posturile de miniștri. Este însă puțin probabil ca un asemenea guvern să nu resimtă ulterior nevoia unor remaniere. Or, conform precedentului ce va fi fost deja creat - și poate chiar validat de o decizie a Curții Constituționale - "meciul" remanierei se joacă doar între doi parteneri - președintele și primul-ministrul - și nu între trei - președintele, primul-ministrul și Parlamentul. Cu alte cuvinte, în caz de dezacord între premier și președinte, cel dintîi nu va putea să se bazeze pe sprijinul comisiilor de specialitate ale Parlamentului sau al plenului acestuia, chiar dacă acesta î-ar fi favorabile, pentru a-l determina pe președinte să-ăccepte propunerile de noi miniștri. El va trebui, în final, ori să-ăccepte oameni agreati de președinte, ori nu va putea efectua remanierea guvernamentală dorită. Parlamentul, la rîndul său, va trebui sau să se incline, sau să introducă o moțiune de cenzură, care, dacă și-ar atinge scopul, ar demite întreg guvernul (inclusiv pe primul-ministrul), și nu doar miniștrii îndesirabili; mai mult, ar repune în discuție acordul inițial stabilit, ceea ce să-ăr putea să fie exact ceea ce președintele ar putea să-și dorească.

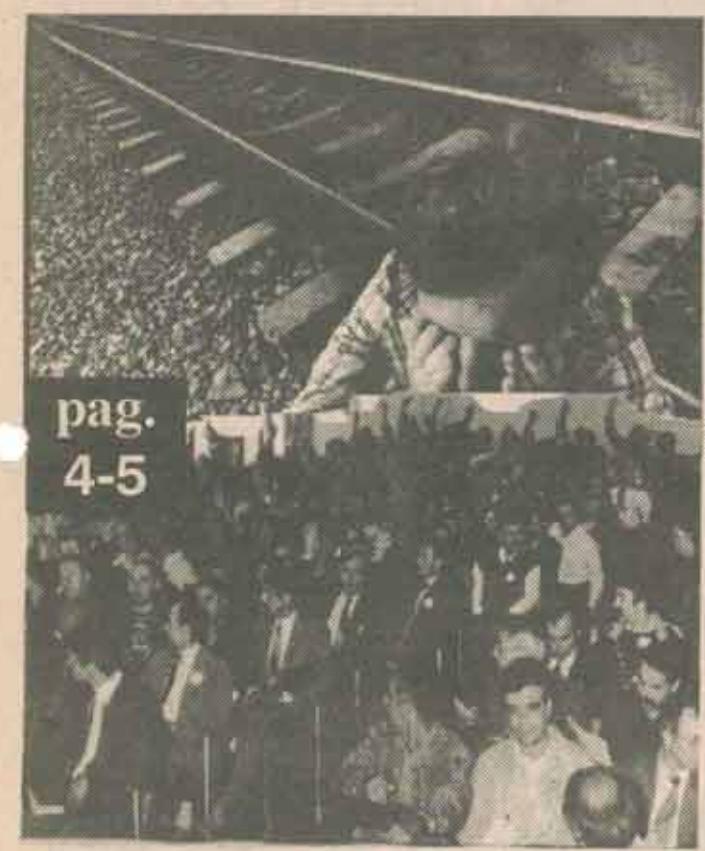
Pe scurt, interpretarea constitutională a Puterii e un fel de garanție pentru "zile negre", ea deschizîndu-i actualului președinte posibilitatea de a păstra foarte multă influență chiar și în situația, tot mai probabilă, în care va fi nevoie să guverneze împreună cu Opoziția. Pe de altă parte, observăm manifestarea unui fenomen mai general în multe țări ex-comuniste (Polonia, Rusia, Bulgaria, Ucraina, Moldova): sporirea puterii președintelui, acompaniată de anemierea tot mai accentuată a parlamentelor. Fără îndoială că nu trebuie căzut în cursa unor formule de tipul "Iliescu pentru noi este Ceaușescu II", dar procesul nu poate totuși să nu genereze aprehezii și îngrijorări, cu atât mai mult cu cît opinia publică tinde - și pe nedrept - să vadă în Parlament numai o adunare turbulentă de flegăti ineficienți.

★★

Prin generalul Florică Opoziția
marchează un autogol.

Cauzele nobile pot fi compromise de oameni nevredești să le susțină. Prestația lamentabilă, în plenul Camerelor, a d-lui Gh. Florică, a cărui prezență fusese obținută cu greu, după o luptă înverșunată cu coaliția majoritară, nu a promovat nici cauza luptei împotriva corupției, nici pe cea a capacitatii politice a Opoziției. Ca și în cazul lui Marian Munteanu sau Toader Stătu, Opoziția dar și presa favorabilă acesteia au practicat eroizarea imprudentă și, lipsită de luciditate și de o bună informare presimilabilă, au atribuit d-lui Florică un rol disproportionat cu mult prea omeneștile sale limite. Acum, Puterea jubilează, iar Opoziția își pansează rănilor. Cît despre cetățean, acesta e tot mai tentat să crească că, în România, corupția nu are nici leac, nici sfîrșit și că a te ridică împotriva ei nu duce la altceva decât, în cel mai bun caz, la a te face de ris.

Mecanicii de locomotivă

pag.
4-5

Oamenii se gîndesc la ei
doar cînd nu merg trenurile

Corupție și... corupție

Parcă am mai uitat de ea, balonul s-a mai dezumflat. Într-o lăză, ne-ai venit pe cap alte griji și beilele. Grevele minorilor și mecanicilor de locomotivă – nemotivat declanșate și suspect de repede incetate – ne-ai monopolizat preocupările și ne-ai abătut atenția de la marea problemă a corupției. De parcă chiar numai pentru asta ar fi fost declanșate!

De altfel, corupția există peste tot, nu numai la noi și în țările foste comuniste, ci și în democrațiile cu tradiție. În Japonia, un prim-ministru condamnat, partidul care a guvernat mai mult de două decenii, măcinat și discreditat din cauza numeroaselor cazuri de corupție; în Italia, Justiția face ravagii cu arrestările din rândurile politicienilor și oamenilor de afaceri; în Franță și Germania, miniștri demascați și înlátați din funcții; în America Latină un președinte de republică destituit pentru corupție etc., etc. Deci, ce să ne mai agităm, corupția este un fenomen obișnuit. Desigur, nu-l aprobăm, dar nu se prăpădește lumea din asta. Aceasta pare a fi mesajul care însoțește informațiile despre corupția pe mapamond. Un fel de bagatilizare – poate – nu neapărat intenționată.

La o privire atentă, vom constata însă că există diferențe esențiale între corupția despre care am amintit mai sus și cea de la noi, care are aspecte particulare de natură să ne alarmeze.

Astfel, marile afaceri de la noi – vinzarea flotei strategice, importul de zahăr infestat, afacerea cu importul de grâu, apoi de porumb etc., etc. – sunt de asemenea natură încit realizarea lor nu ar fi posibilă fără implicarea unor factori de decizie din sectorul de vîrf al Puterii. Or, n-am văzut să fie tras la răspundere nici un demnitătar. Afacerile s-au făcut, consecințele le cunoaștem, se cercetează, avem comisii parlamentare în acest scop, dar activitatea acestora de pînă acum pare mai degrabă o încercare de mușamalizare. Despre Justiția noastră ce să mai spunem?! Nu avem intenția de a denigra pe nimeni, persoane sau instituții, dorim doar să atragem aten-

Revista "22" anunță exclusivitatea difuzării sale în străinătate. Difuzorii de presă neautorizați de redacție (inclusiv RODIPET) vor trebui să răspundă conform prevederilor legale.

PREȚUL ABONAMENTELOR DEJA CONTRACTATE NU SE MODIFICĂ, INDIFERENT DE SCHIMBĂRILE ULTERIOARE ALE PREȚULUI REVISTEI.

LA SEDIUL REDACȚIEI PUTEȚI CUMPARA DIN STOC:

Nume, după cum urmează: din anul 1990 numerele 12, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 25, 28, 29, 38, iar din anii 1991 și 1992 – orice număr. Exemplarele vechi sunt comercializate la prețul actual al revistei. De asemenea, redacția "22" lănează disponibilitatea doritorilor "Raportul asupra evenimentelor din 13-15 iunie" (120 lei), precum și Edițiile speciale: "22" – "Suspiciune de fraudă" (50 lei), "Oslobodenje" (30 lei), "Alianța Civică" – "Forumul Democraților pentru ieșirea din criză" (40 lei).

Cerem scuze celor cărora, din lipsă de spațiu, nu li s-au publicat textele trimise la redacție. În limita posibilităților, vom încerca să răspundem personal. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

ția că situația generală din țara noastră nu conferă încă Justiției independență și puterea necesare, spre a-i se putea cere eficiență pe care o are Justiția italiano-

consumat și va trebui folosit pentru prelucrare industrială, deci pentru, apreciem noi, a se obține câștiguri mult mai mari. A fost necesar să fie sporite aceste câștiguri prin scutire de taxă vamală?

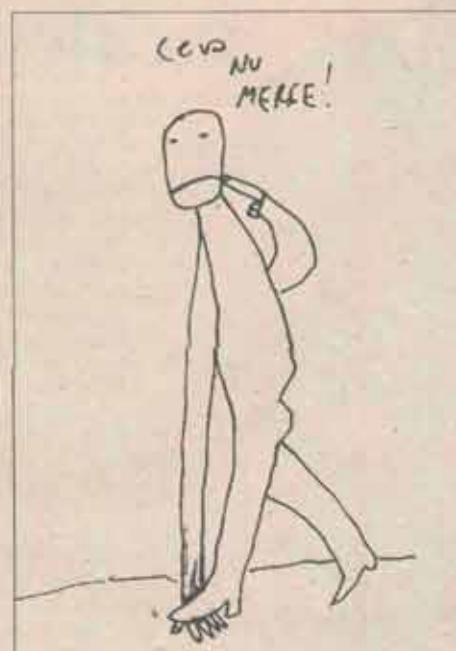
Aceste scutiri nu fac decât să sporească suspiciunile că totul este necurat. Aș fi bucuros să nu fie așa. De aceea, Comisia de anchetă va trebui să cerceteze și aceste aspecte: cum s-a valorificat zahărul importat? În folosul cui? Dacă sunt justificate scutirile acordate de Guvern?

După cum se vede, la noi corupția este altfel decât la alții, ca și democrația noastră... originală.

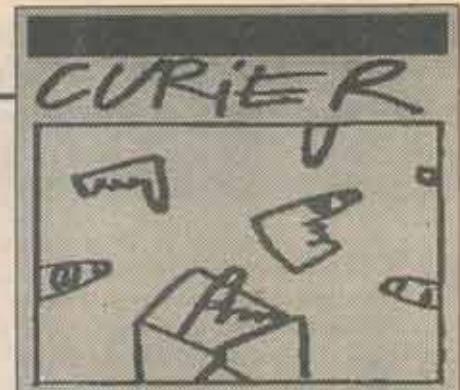
Av. AUREL OLTEANU
Cluj Napoca, August 1993

 Întrucât rîndurile de mai jos n-au putut deveni (din motivele tehnice pe care mi le-ați expus) un post-scriptum al precedentei mele scrisori, vă-ști re-cunoșcător dacă ați avea amabilitatea de a le cuprinde de sine stătător în revista dvs.

Dl. acad. Radu Grigorovici, vicepreședinte al Academiei Române, a publicat în nr. 33 un articol intitulat În apărarea Academiei Române.

Am tot respectul pentru dl. acad. Grigorovici, n-am intenția de a polemiza cu d-sa și nici nu înțeleg latenta ostilitate la adresa mea pe care o reflectă articolul său. Vreau doar, prin rîndurile de față, să aduc unele precizări. În legătură cu Institutul Român de Studii Internaționale (IRSI), despre care mi-am mai exprimat părerea, consider că problema a fost artificială și nefișez dramaticată. În ceea ce mă privește, deo-

rece dl. acad. Radu Grigorovici susține că în această privință n-am "conștiință curată", vreau să-i atrag atenția asupra cîtorva detaliilor: În momentul constituirii IRSI și apoi a Consiliului său științific eu nu eram membru al său (am fost ultimul cooptat) și nici al Prezidiului Academiei, iar în ceea ce privește lucru în sine: constituirea IRSI sub egida Academiei Române, interesindu-mă, am aflat că este vorba de o hotărîre a Biroului Academiei, semnată și de dl. acad. Grigorovici, din 21 iunie 1991. Mai precizez că, atât în primul meu articol, cit și în scrisoarea următoare și în scurta completare de astăzi, am căutat să evit să cobor discuția la nivelul persoanelor și aceasta din considerentul că ceea ce interesează sunt mari probleme instituționale și nu problemele de persoană, care sunt totdeauna gingește și a căror cuprindere într-o dezbatere de principii nu este niciodată benefică.

Mărturisesc, în "Incheierea incheierilor" (deoarece nu vreau să mă mai implic în ceea ce consider o sterilă luptă) că nădăjduiesc că tensiunile existente astăzi în conducerea Academiei Române se vor stinge și că problemele existente – mari și mici – își vor găsi o rezolvare adecvată, cum se cuvine, înăuntrul instituției și de asemenea că revista dvs. va sprijini un cert proces de resurrecție, nu numai prin "tășcul ascuțit al criticii", dar și prin aprecierea activităților celui mai de seamă corp de cîrtură ai țării.

Cu aleasă stimă,

DAN BERINDEI
27 august 1993

Ca răspuns la nota de protest a Liceului Teoretic din Mehadia în problema schimbării ortografiei limbii române, pe care a publicat-o în nr. 23 (175) din "22" și pe care o sprijin din toată inima, vă trimiș alături un exemplar din cîrtulia ce a apărut zilele acestea la lași (pentru difuzare în țără m-am adresat SC "ARCADIA").

Cu stimă deosebită pentru tot ce faceti în direcția DIALOGULUI social, rămîn cititorul dvs. consecvent,

STELIAN DUMISTRĂCEL
lași

Ce ce nu fac parte din categoriile amintite pot beneficia de reducere dacă contractează abonamente prin intermediul redacției, după cum urmează:
• reducere cu 24% (costul abonamentului este de 750 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu ridicare de la sediu (Calea Victoriei 120), cu posibilitatea păstrării exemplarelor;
• reducere cu 10% (costul abonamentului este de 900 lei pe trimestru) pentru abonamentele cu expediere prin poștă.

CITITORII DIN STRÂINATATE se pot abona la revista "22" depunând costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Tîriac S.A. București, Str. Doamnelor nr. 12: pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificație: PENTRU REVISTA "22") sau trimînd un cec (money order) pe adresa: Revista "22", Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 80 dolari pe an (40 dolari pe 6 luni, 20 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibile: 140 DM anual (70 DM pentru 6 luni, 35 DM trimestrial), 600 franci francezi anual (300 franci pentru 6 luni, 150 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 100 dolari anual (50 dolari pe 6 luni, 25 dolari trimestrial) sau echivalentul în orice monedă convertibile.

Numai 500 lei

pe trimestru
costă abonamentele cu jumătate de preț oferite de revista "22" pentru
**PENSIONARI,
CADRE DIDACTICE,
ELEVI, STUDENȚI,
FOȘTI DETINUȚI POLITICI,
VETERANI DE RĂZBOI.**

Cei interesați să rugăți să expedieze prin mandat poștal sumă de 500 lei pe adresa:

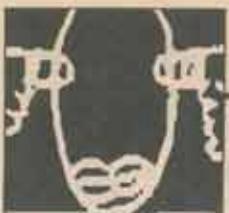
Revista "22" cont. 45103532, BCR Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10, București.

Totodată, cei interesați să rugăți să trimîndă adeverințele corespunzătoare (talon de pensie, adeverințe de la școală etc.) pe adresa:

Revista "22" Calea Victoriei 120, sector 1, București, cu specificarea pentru Serviciul de Difuzare.

Adeverințele pentru abonamentele cu jumătate de preț sunt valabile pentru un an de zile.

Abonamentele la jumătate de preț pentru aceste categorii de cititori sunt sponsorizate de INSTITUTUL PENTRU DEMOCRAȚIE ÎN ESTUL EUROPEI și ASOCIAȚIA EST-LIBERTÉS.

TIA SERBĂNESCU

O sesiune furtunoasă

Săptămâna aceasta s-a dovedit furtunoasă. În primul rînd prin dezbatările din Parlament privind moțiunea depusă de Opoziție și vizând trei miniștri pe care raportul preliminar al comisiei parlamentare li consideră în unanimitate vinovați de abateri de la o conduită corectă: George Ioan Dănescu, Florin Georgescu și Viorel Hrebenciuc. În pregătirea confruntării directe cu Parlamentul, Guvernul a convocat o conferință de presă în care și-a exprimat poziția: moțiunea va fi respinsă. Participarea întregului executiv la această acțiune ne dă măsura exactă a importanței pe care Puterea actuală o acordă victoriei în acest tur. E vorba, în fapt, de o mai veche dorință a Guvernului și președintei de a-și încheia

compromis. Si cum "urma scapă turma" era clar că Parlamentul urma să fie sacrificat în ochii opiniei publice pentru salvarea onoarei celorlalte instituții fedeseniște. Această percepție îndușă a reușit. Nu e mai puțin adevărat că Parlamentul însuși, cu dezbatările aci plăticoase, aci ridicolă, a slujit acestei deteriorări de prestigiu. Cota sa a scăzut de fiecare dată după o transmisiune directă. Lumea a văzut atunci cum se pierde timpul pentru cîte o biată clarificare, cum se fac anunțuri aberante – precum cel în care C.V. Tudor dădea ca sigură ocuparea Ardealului de Crăciun – ca să nu mai vorbim de recitaluri de poezii sau chiar de bătăie. Frecvența cu care apare C.V. Tudor atât în prezidiu cît și la microfon, tiradele jenantă ale lui Adrian Păunescu și alte asemenea ieișiri au creat impresia, pe de o parte, că Opoziția nu face nimic – de unde dezamăgirea propriului electorat – iar pe de altă, că mulți parlamentari nu sunt zdraveni la minte și fac "circ". Probabil că ofensiva Guvernului asupra moțiunii privind corupția se vrea o incununare a activității sale de punere a Parlamentului sub semnul ineficienței definitive și de compromitere a "acțiunilor destabilizatoare" inițiate de Opoziție în cadrul său. Nu e mai puțin adevărat că, neatentă la protejarea propriului prestigiu, Opoziția a comis, la rîndul său, destule gafe care au servit Guvernului.

Ea a tratat cu o ușurință nepermisă obligația elementară de a se prezenta ireprosabil. Cînd ești supus unui asemenea tir, instinctul de conservare (dacă nu experiența sau inteligența) trebuie să te avertizeze că nu-ți poti permite nici o greseală. Majoritatea își poate îngădui licențe de toate felurile căci, având pîinea și cutitul își fabrică oricînd justificările necesare. Pe de altă parte, avînd putere, n-are atîta nevoie de prestigiu ca Opoziția. Rămîne de neînteleș cum, în chiar cazul moțiunii privind corupția, cînd dezbaterea avea această mișă decisivă, ea s-a comportat în cel mai neînspirat mod cu putință, ratindu-și sansa de a anula ofensiva Guvernului. Audierea generalului Florică, din care Opoziția a făcut o chestiune de onoare și adevăr, s-a dovedit o imprudență vecină cu sinuciderea. Prestația ridicolă a generalului Florică a spulberat pretențiile Opoziției de a cenzura abuzurile guvernamentale și a înăbușit sub hohote de ris orice nădejde de a salva prestigiul Parlamentului (în general) și al Opoziției (în special). Profitînd de autoînfringerea Opoziției, majoritatea parlamentară a votat într-un veritabil galop de sănătate respingerea moțiunii și icoana îmaculatului guvern. Nimeni n-a mai observat că și pe vîremea cînd l-au avansat în grad, cînd l-au făcut subsecretar de stat și cînd l-a premiat ministru Florin Georgescu, generalul Florică era la fel de ridicol – atîta că atunci era în grăjile Puterii. Astăzi, ridicolul său a servit în chip neașteptat echipei Văcăroiu pentru a-și lichida conturile atît cu Opoziția, cît și cu "problema coruptiei" care a fost îndreptată în toate părțile în afară de ograda Puterii actuale. Dacă adăugăm acestui război de uzură cu Parlamentul faptul că Guvernul este pe cale să încheie definitiv miscrearea sindicală prin represiunile la adresa mecanicilor de locomotivă, sintem obligați să observăm că ne aflăm în punctul în care Puterea actuală se pregătește să-și finalizeze opera începută acum trei ani și anume ocuparea, pas cu pas, a tuturor punctelor strategice apte de o eventuală opozitie. Pas cu pas, partidele de opozitie au fost anihilate. Prima mare victimă a fost PNL, partid care în 1990 ocupa locul doi în alegeri. Nu se poate nega rolul decisiv al chiar PNL în propria sa "pierdere". Toate slabiciunile și vanitățile, toate fisurile Partidului Național Liberal au fost speculate, din interior, și au

sîrșit prin a-l transforma într-o umbră politică. Toată lumea se întreba la un moment dat ce Dumnezeu face S.R.I.-ul dlui Măgureanu care n-a prins nici un spion de cînd lucrează el și fără Parlament și fără să fi prezentat o cît de mică dare de seamă asupra misterioasei sale prezențe. După toate semnele, dl. Măgureanu a fost criticat degeaba.

Dacă n-a prins spioni, întrucât nici n-avea interesul, a realizat ceva mai durabil: fărîmîtarea și anihilarea opozitiei – de toate felurile. Astăzi nu se mai miră nimeni că foșii securiști, de toate orientările posibile, ocupă toate compartimentele, începînd cu Guvernul și sfîrșind cu Biserica. S-a și acreditat ideea că tot ei au "făcut" revoluția, și tot ei, nu-i așa? ne vor aduce și democrația, și privatizarea și tot ce mai vor să se aducă în marea lor milostenie după ce vor sfîrși de împărtît bucatele mari.

Nimeni nu mai stă să se întrebe – ba chiar a devenit ceva "îndecent" să tot aduci vorba de asta – dacă securitatea a "făcut" acel decembrie '89, de ce a omorit oamenii ieșiti în stradă? De ce a organizat masacrul? De ce nu răspunde pentru crime? Si ce fel de democrație și privatizare și bunăstare se poate aștepta de la autori unor crime premeditate? Si dacă nu au făcut atîtea, oare corupția nu le aparține tot lor, întrucât marile afaceri tot ei le dirigează? Pînă una-alta, controlul aproape absolut asupra tuturor mijloacelor le-a permis încă o lovitură politică de proporții: după PNL, marea captură se cheamă UDMR. E de neîntîles altfel cum UDMR, partid cu procent fix în alegeri, și de ținută parlamentară indiscutabilă în sesiunile precedente, a comis gestul fatal al memorandumului adresat Consiliului European, gest prin care a silit Convenția Democratică să se delimitize și prin care s-a izolat pe sine în peisajul politic actual.

Practic, UDMR a servit o pasă excelentă PUNR pentru pretențiile sale la guvernare.

Dacă PUNR, aflat la ora actuală în negocieri cu Guvernul, va avea cît de cît cîstig de cauză, acest fapt se va datora în primul rînd UDMR, care s-a lăsat complexită de excesele de tip Laszlo Tókes (și altii "duri") care stîrnesc de mai multă vreme suspiciuni. E atît de ilologic gestul UDMR încît el pare născut parcă de nerăbdarea de a sfîrși un capitol. Cert este că, după ce și PAC a trecut printre etape de separare (și ea desul de ciudată), Convenția Democratică s-a văzut redusă la capitalul moral al PNTCD, capital insuficient pentru a face față evenimentelor în lipsa unei reacții prompte și eficiente la evenimente. Dl. Văcăroiu a numărat la sfîrșitul săptămînii trecute "vreo șapte scenarii" care s-ar fi petrecut în vremea guvernării sale. N-a spus cine le-a elaborat. E împede că "scenariile" nu pot fi elaborate decit de profesioniști. Si că nu pot fi duse la îndeplinire sau semiîndeplinire decit de cei care au mijloace pentru așa ceva. Adică tot de Putere.

Cum sindicatele mecanicilor se află în prag de revoltă în urma desfacerilor în serie a contractelor de muncă, și cum partidele politice par controlate – în mare măsură din interior –, e cazul să ne întrebăm dacă în ofensiva sa de toamnă, pentru a-și justifica ultimele eșecuri, cei care au "făcut" șapte scenarii în opt luni se vor multumi cu aceste victorii platonice sau vor dori o victorie prin knock-out prin care să-și pecetelească dominația absolută.

In raportul prezentat în Parlament, domnul Văcăroiu a enunțat clar eventualitatea ca al optulea scenariu să se petreacă spre sfîrșitul acestei luni. D-sa a invocat în sprijinul acestui sumbre previziuni "analizele" unor specialiști. Întrebarea care se pune este dacă un guvern care detine astfel de informații nu merge, firesc, pînă la capitolul lor, încercînd să afle răspunsul la întrebările obligatorii în asemenea cazuri: cine a elaborat scenariul? Cu ce mijloace îl aplică? Unde? Si în ce scop? Dacă dl. Văcăroiu a obținut răspunsul la aceste întrebări, intrucât nu l-a comunicat, devine suspect pentru că încearcă să ascundă identitatea autorilor pentru a o putea atribui cui vrea. Dacă n-a obținut aceste răspunsuri e incompetent sau inconștient de gravitatea situației. Cert e că, în ambele variante, ieșe prost.

LIBERATION

Liberation prezintă în numărul său din 31 august 1993 trei săptămînale: The Spectator (Marea Britanie), Wprost (Polonia) și revisă "22" (România), al cărei editorial din nr. 33, semnat de Gabriel Andreescu, este prezentat pe larg, așa cum se poate constata din citatul (fragmentar) pe care-l oferim cititorilor noștri:

"De ce România continuă să stea la poarta lumii civilizate? Marginalizarea intelectualilor, lipsa de interese la toate nivelele pentru munca lor este unul dintre motive, consideră Gabriel Andreescu, care lansează în revista "22" un strigăt de alarmă (publicație a G.D.S. care reuneste inteligenția românească). Ca și guvernele precedente, ca și cele de dinainte de decembrie '89, Guvernul actual se bazează pe "clasa muncitoare, clasă conducătoare în stat" – cum era numită în perioada comunistă. Dictatura proletariatului este în plină deschidere, clasa muncitoare este singura privilegiată, chiar din punct de vedere financiar, și aceasta în defavoarea celorlalte. Proba este că, din lipsă de bani, revistele culturale și-au început apariția în timp ce se negocia un supliment bugetar pentru industria minieră. Iar Guvernul nu le-a acordat mai multă atenție decit grevelor doctorilor sau profesorilor, tratați cu aroganță pentru un singur motiv: că de 50 de ani și pînă azi, clasa muncitoare reprezintă singura masă de manevră contra inteligenței democratice... Dar autoritățile nu sunt singurile responsabile de marginalizarea inteligenței: presiunile antiintellectuale nu ar fi reușit, dacă intelectualii ar fi fost solidari în apărarea intereselor lor – subliniază G. Andreescu, citind numele unor "colaboraționisti" de după decembrie 1989 – criticul Eugen Simion sau poetul Marin Sorescu".

KIOSQUE

EUROPEEN

Conferința Națională Extraordinară a mecanicilor de locomotivă a decis: cu Puterea nu se poate lupta decât în forță

• Joi 2 septembrie 1993, la ora 10.30, la Brașov, s-a desfășurat Conferința Națională Extraordinară a mecanicilor de locomotivă. Au fost prezenti 246 de delegați din 55 de depouri și remize din toată țara, rămânind nereprezentate numai trei remize.

• Ordinea de zi a fost următoarea: 1) Aprobarea transmiterii "In țără și în străinătate" a unui comunicat ce prezintă un istoric al conflictului; 2) Prezentarea de către delegați a stării de spirit existente în teritoriu în legătură cu măsurile represive luate de administrație împotriva unor salariați ai SNCFR; 3) Precizarea poziției Conferinței Naționale Extraordinare față de situația actuală din SNCFR, față de măsurile administrative și juridice (penale) luate de conducerea societății.

• S-au înregistrat cereri de afiliere la FSLIMLR din partea unui sindicat al metroului bucureștean (SPTM), precum și din partea federației din ramura mișcare-comercial, condusă de Ștefan Siromascenco (un alt lider din CFR care a avut de suferit de pe urma luptei pentru drepturile salariaților).

• Au fost prezenti, susținându-i de tot sprijinul, reprezentanți ai altor organizații sindicale: ALFA, Înfrâuirea, 15 Noiembrie-Brașov, BNS etc.

• Majoritatea delegaților prezenți a arătat starea de stres în care lucrează mecanicii de locomotivă, ceea ce ar putea duce la catastrofe de cale ferată. Administrația SNCFR a fost acuzată de încălcarea Legii 54 privind sindicatele, arătându-se că dorește distrugerea mișcării sindicale.

• Toți delegații au transmis din teritoriu hotărîrea de a continua lupta împotriva măsurilor represive practice de conducerea SNCFR. S-a constatat că Puterea acionează prin aceste măsuri și că, în prezent, conflictul s-a schimbat, sindicatele fiind obligate să lupte pentru respectarea drepturilor omului.

• Prezent la Conferință, prefectul Brașovului, Gh. Fulga, fost consilier al lui Ion Iliescu, a evitat răspunsuri clare la întrebările puse de delegați. Nefiind ascultat de sală, a părăsit-o nervos. D-șa a declarat reporterului nostru: "Nu era de datoria mea să participe la discuții, ci a SNCFR-ului".

• Gh. Culiman, reprezentantul LADO Brașov, a arătat că, dacă nu se va rezolva problema desfacerii contractelor de muncă la nivelul SNCFR, cazul va fi preluat de către LADO.

• Ioan Vlad, liderul sindical, cere să se caute documentele ce pot dovedi că, aplicând cererile din comunicatul Guvernului, administrația SNCFR a încălcă art. 274 Cod Penal privind siguranța circulației, această încălcare conducând și la deraieră (Constanța).

• În final, în jurul orei 20.00, Conferința Națională a mecanicilor a decis să continue lupta și să sesizeze Parchetul în legătură cu aceste cazuri care incriminează administrația. De asemenea, mecanicii de locomotivă au cerut noii conduceri retragerea plingerii făcute la Procurură, incetarea urmăririi penale împotriva liderilor lor, anularea sanctiunilor administrative luate de conducere împotriva a 65 de lideri și 148 de alti salariați (la acea dată).

• "În cazul în care administrația nu rezolvă aceste probleme pînă la 20 septembrie ora 7.00, după mitingul organizat la 9 septembrie în fața Palatului CFR, mecanicii vor inceta în mod voit lucrul", a arătat dl. Ioan Vlad, liderul FSLIMLR.

• Duminică 5 septembrie: Liderii mecanicilor de locomotivă s-au intîlnit cu avocatul pentru pregătirea documentelor necesare în vederea apărării în procesul civil de luni 6 septembrie, la Judecătoria sectorului 1.

• Luni 6 septembrie: Întîlnire BNS - FSLIMLR în vederea unor posibile acțiuni comune. S-a prezentat la discuții și dl. Ion Giurăscu, ministru secretar de stat în relația cu sindicatele. În cadrul procesului civil de la Judecătoria sectorului 1, avocatul Mihail Ghiga a arătat că administrația SNCFR nu a fost legal constituită, deci toate actele emise de aceasta sunt nule de drept.

TITUS LIVIU VULPE

Oamenii se gîndesc la ei

COMUNICATUL CONFERINȚEI NAȚIONALE
SINDICATELOR LIBERE ȘI INDEPENDENȚE ALE MECANICILOR

CĂTRE:

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
PREȘEDINTELE ROMÂNIEI - D-NUL ION ILIESCU
CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE ȘI INSTIȚIILE STATULUI
ORGANELE ȘI AGENȚIILE DE PRESĂ
ORGANISMELE INTERNAȚIONALE ALE DREPȚURILOR OMULUI
OPNIA PUBLICĂ INTERNĂ ȘI INTERNACIONALĂ

(...) Contestate la început și considerate ca și organizații care vor să reinstateze dictatura proletară, multe dintre sindicate au dovedit pe parcursul acestor aproape 4 ani că sunt simple organizații profesionale, fără implicații în viața politică, desfășurindu-și activitatea doar pe linie socio-profesională. Pe această linie s-a înscris și FEDERATIA SINDICATELOR LIBERE ȘI INDEPENDENȚE ALE MECANICILOR DE LOCOMOTIVĂ DIN ROMÂNIA cu sediul în Brașov. (...)

In acest sens, toate acțiunile federației au fost dirigate de către organele sale de conducere, respectiv Consiliul de conducere, Conferință Națională, numai în direcția profesională a negocierilor și consultărilor cu Administrația SNCFR pe linia soluționării divergențelor de ordin social și profesional.

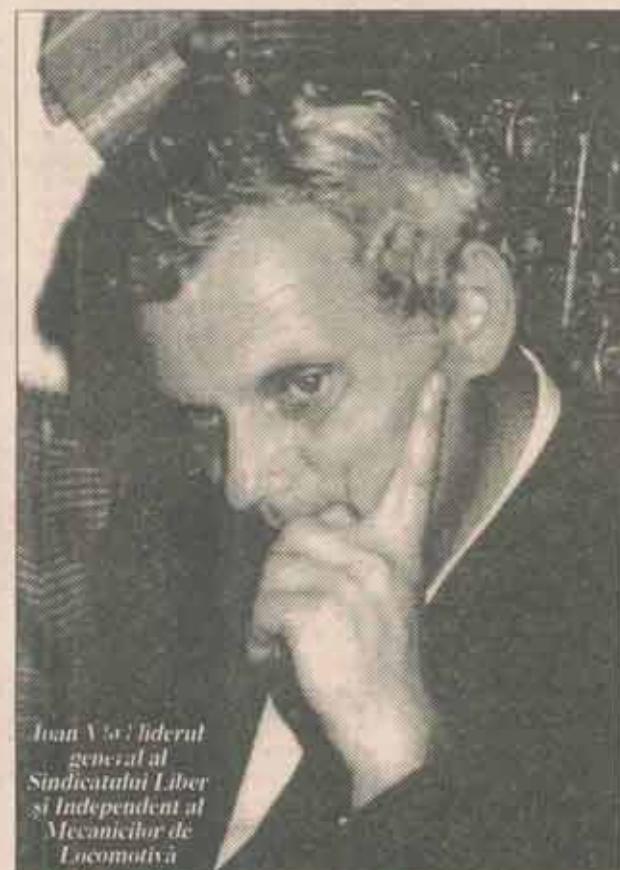
Aceste acțiuni au culminat cu anul 1991 cînd, în mod abuziv, s-a trecut la salarizarea personalului din SNCFR pe alte principii decât cele stabilite în Legea salarizării nr. 77/1974, doar pe motiv că această Lege este veche, perimată și nu mai corespunde condițiilor anului 1991, aplicându-se cel mai comun principiu de salarizare (...) care se bazează pe ideea uniformizării salariajilor pe funcții și meserii echivalente, fără a fi întocmită studii, documentații și verificări la locul de muncă.

Profitându-se de vidul legislativ din acea vreme, prin comisia de arbitraj de profesionalism îndoelnic, s-au făcut modificări în structura de ierarhizare a funcțiilor din SNCFR cu acordul și sprijinul societății de la acea vreme și prinț-o colaborare de culise dintre reprezentanți ai diferitelor organizații sindicale și imputențici la nivel de virf ai SNCFR. Acțiunea aceasta care a dus la creșterea tensiunii în rîndul salariajilor a avut ca autori pe domnii: TEODOR GROZA - fost președinte al SNCFR, PESTREA CONSTANTIN - vicepreședinte al SNCFR. (...)

Culminant în sirul acestor acțiuni pașnice și conciliante l-a reprezentat momentul februarie 1993, cînd la Conferința Națională a Federăției d-nul ministru secretar de stat ing. Teodor Groza s-a angajat în fața celor peste 200 de participanți ca împreună cu conducerile Ministerului transporturilor și SNCFR să caute o rezolvare reală și corectă a solicitărilor noastre, rezolvare care nu s-a mai materializat. Această indiferență din partea celor mai autorizați reprezentanți ai activității de transport din România a alimentat neîncrederea și nemulțumirea în rîndul salariajilor, impingând această ramură a societății să recurgă la ultima soluție a luptei sindicale, greva.

Această grevă a avut etapele ei și s-a desfășurat în mod pașnic și disciplinat, caracteristic salariajilor din transporturile feroviare, evitând provocările de ordin politic care ar fi dat o altă direcție mișcării și care ar fi avut, poate, alte urmări.

În ultima sa etapă, greva din 14-16 iunie s-a soluționat, aparent, prin întocmirea unui proces-verbal de conciliere, așa cum prevede Legea conflictelor

Ioan Vlad, liderul general al Sindicatului Liber și Independent al Mecanicilor de Locomotivă

colective de muncă. Acest act juridic (...) nu s-a văzut materializat la negocierea Contractului colectiv de muncă 1993/1994 și în acest context au considerat necesar reluarea conflictului exact din locul în care s-a întrerupt, adică din 16 iunie 1993, deci continuarea grevei, deoarece acțul menit să stingă acest conflict nu s-a respectat de către semnatari, respectiv reprezentanții Guvernului și ai Consiliului de Administrație a SNCFR. Trebuie menționat că au fost făcute jocuri în culise, unde reprezentanții SNCFR au avut rol de manipulanți (...). În acest sens trebuie menționat și subliniat că s-a făcut o eroare juridică, ce a dus la o stare de nemulțumire generală, prin faptul că s-a suspendat o grevă de către Curtea Supremă de Justiție asupra căreia s-a mai pronunțat o hotărîre de suspendare în două etape în cursul acestui an. Interpretarea falsă că ar fi vorba de un nou conflict de muncă a dus la reacția de revoltă a grevăștilor din teritoriu, aceștia recurgind la decizia de a opri în semn de protest aproape întreaga activitate.

Tinem să precizăm că este falsă prezentarea făcută de către Ministerul transporturilor și conducerea SNCFR cu privire la activitatea de transport din zilele de 11-17 august, intrucât am primit informații că au fost asigurate transporturile prioritare pentru marile combinate, termocentrale, trenuri militare sau cu vietă, precum și faptul că toți copiii care s-au deplasat în tabere sau din tabere au fost transportați la destinație. (...) Trebuie să atragem atenția opiniei publice precum și instituțiilor statului despre faptul că atât Administrația SNCFR, cît și Executivul se fac vinovați de încălcarea gravă atât a

MOISIUC IOAN
(lider sindical - Iași)

Dacă
sîntem atît
de
importanți,
unde sînt
banii Căii
Ferate?

• Nimici n-a vrut să stea de vorba cu noi și s-a produs un efect dezastruos. Dar ceea ce este mai dureros este că s-au spus numai minciuni pentru a discredită această categorie de personal muncitor care își cîștigă existența în mod cinstit.

• Unei greve pur profesională însă au dat o tentă politică; ne-au comparat cu minerii, ne-au comparat cu alt minister, care știu dumnealor cine le manipulează. Să știe toată lumea, mecanicii de locomotivă n-au fost manipulați de nimănii. Am cerut să ni se dea ceea ce am obținut prin muncă cinstită, prin examen și ni s-a luat în mod abuziv. Noi cerem corecții la ierarhizarea funcțiilor în Calea Ferată. Să muncești 15 ani de zile la Calea Ferată fără nici un fel de sănctorină, nu-i ușor.

• Ce este mai dureros e faptul că pe tot parcursul negocierilor între noi și ei cu care negociam era un zid prin care nu pătrundeau vorbele noastre transmise din teritoriu.

• L-am întrebat pe dl. președinte Aurel Dumitrescu, pe dl. ministru Paul Teodoru, pe reprezentantul Guvernului, dl. Victor Hrebeniuc: d-lor, sunteți conștienți că veți fi răspunzători de dezastrul economiei datorat grevei, pentru că nu vreti să rezolvăm acest conflict în 30 de minute pe cale pașnică? Dumnealor văd că și-au asumat responsabilitatea. Cînd au văzut ceea ce s-a produs, au transmis responsabilitatea asupra organizaților grevei și au început cu reprezuni. Au început să distrugă mișcarea sindicală din România.

• Niciodată nu s-a spus adeveratul motiv al conflictului. Dacă am ajuns în situația astăzi, acum trebuie spus că această grevă s-a dorit cu orice pret. Noi n-am dorit-o, și probabil că dl. Aurel Dumitrescu poate să explică tuturor cine a dorit greva aceasta.

• La ora actuală este dezbatută în teritoriu legea Căii Ferate. Pînă în data de 20 luna trecută s-au centralizat opțiunile privind una din cele două variante ale legii Căii Ferate, pentru Regionala Iași

doar cînd nu merg trenurile

EXTRAORDINARE A FEDERATIEI DE LOCOMOTIVĂ DIN ROMÂNIA

Ion Mădărescu
Sindicatul Liber
și Independent al
Mecanicilor de
Locomotivă

legilor țării, cit și a legilor internaționale privitoare la drepturile omului și la transporturile feroviare. (...) În zilele de 11-18 august activitatea feroviară s-a întrerupt în cîteva ore datorită incetării voite a lucrului de către salariații din ramura de tractiune, ca urmare a continuării conflictului colectiv de muncă dintre Administrația SNCFR și salariați, conflict apărut în timpul anului 1991.

In conformitate cu prevederile Legii conflictelor colective de muncă, pe perioada grevei se vor purta discuții și negocieri între părțile aflate în conflict în vederea soluționării sau încheierii unui act de încheiere a grevei. La propunerile salariaților de a se încheia asemenea tratative, răspunsul Ministerului transporturilor, cit și al SNCFR a fost imperativ, acestia impunând ca varianta de discuții încheierea totală a grevei concomitent cu încheierea negocierilor. Precizăm că Legea 15 a conflictelor de muncă nu face referire la ilegalitatea sau legalitatea acțiunii atunci cînd impune părților să poarte discuții pe fondul acțiunii greviste. Acest refuz categoric a dus la o stare de nemulțumire care s-a accentuat în ziua de 13 august, cînd se știa că hotărîrea CSJ, influențată de către SNCFR, va suspenda pentru a doua oară o grevă a același conflict de muncă, nemulțumire care s-a transformat în nesupunere (...).

Mai mult decât atât, etichetarea greviștilor de către dl. ministrul Dan Mircea Popescu cu epitetul de "teroriști sindicali" a atras după sine reacția în lanț a unor depouri de a răspunde pe măsură etichetei, deci de a încrede orice activitate de transport. La insistențele membrilor Biroului Executiv aflat la Brașov s-au mai potoli spiritele și s-au asigurat transporturile esențiale.

Alimentarea stării de nemulțumire s-a făcut în continuare prin mijloace de informare în masă – Radio și TV –, cînd s-au făcut prezentări tendențioase ale unor venituri de vîrf din rîndul mecanicilor de locomotivă, fără explicații concrete ale acestor venituri. Neconcordanța dintre aceste prezentări și realitatea din fișele de salarizare a creat în masa greviștilor o stare vecină cu ura față de conducerea la toate nivelele și apariția nefiindării generale în tot

a fost transmisă varianta a două. Noi n-am cunoscut-o și n-am știut despre ce este vorba în această lege. Probabil că va apărea și o lege greșită la Calea Ferată, așa cum a apărut și o grilă greșită.

• Sunt invitați de subminarea economiei naționale, s-au desfăcut contracte de muncă, se aplică retrogradări în rîndul mecanicilor de locomotivă, în rîndul personalului din ramura tractiune. Am dorit să fie informat publicul călător că, atât timp cînd este această conducere la SNCFR, siguranța circulației nu este garantată. Din cauza tensiunii care este la ora actuală în ramura tractiune, se pot produce evenimente deosebit de grave, accidente cu victime omenești.

• Am fost invitați că am subminat economia națională, dar la ora actuală cine subminează economia națională? În depoul Iași de patru zile nu există motorină, se umblă la rezervă pentru a asigura motorina doar pentru trenurile de călători, nu îndrăznește nimeni să dea oprobare, nici directorul regional, nici seful de divizie. Atunci cine subminează economia la ora actuală? Cum

au combinatele acum materie primă, dacă nu circulă trenurile de marfă din cauza lipsei de motorină?

• În comunicatul prin care am fost acuzați în judecată, pentru 7 zile de grevă am fost acuzați de pagube de peste 50 miliarde de lei. Vedeți cît de importantă este Calea Ferată? Dacă suntem atât de importanți, unde sunt banii Căii Ferate? De ce ne batem joc de publicul călător? De ce circulăm cu trenurile neiluminat? De ce oamenii sunt jecmâniți în tren? De ce iarna circulă vagoanele nefuncționale și de ce nu avem vagoane și locomotive moderne? D-le prefect, vă rugăm pe această cale să aduceți la cunoștința Guvernului că vrem să ni se spună unde se duc banii Căii Ferate? De ce își bat cineva joc de acest sector atât de important al economiei românești? Având în vedere că actuala conducere a SNCFR, din punctul nostru de vedere este..., nu vreau să folosesc cuvîntul incompetență, dar nu cred că este ceea mai indicată, cerem să fie imediat înlocuită în totalitatea ei. Să fie puși bărbați capabili care să poată conduce Calea Ferată.

conducătorii, atât pe linie administrativă cît și sindicală. În acest sens se pot aduce exemple din depouri, unde salariații greviști au suspendat din funcții conducătorile sindicalelor, preluind în masă atât organizarea și conducerea grevei, cît și responsabilitatea acțiunilor.

Există documente din care reiese că la nivel național în cadrul ramurii tractiune din SNCFR se declară ca organizatori și conducători ai grevei din 11-17 august peste 2.000 de salariați care au acționat în acest sens în ture de serviciu de 12/24 ore, sau chiar permanent. Alimentarea continuă a nemulțumirilor și nefiindării în conducerea SNCFR. Ministerul transporturilor, cît și nefiindărea în democrație, se face și prin exprimarea folosită de către Ministerul public, Parchetul de pe lîngă Curtea de Apel care, într-un text înaintat președintelui SNCFR, menționează: "Ne veți comunica și numele insti-

gatorilor și favoritorilor în săvîrsirea infracțiunilor sesizate de dumneavoastră". Această expresie ne demonstrează că, de fapt, în concepția și stilul de lucru al unor ministere nu s-a schimbat nimic față de Decembrie 1989 (...).

Înălcarea cu bună știință a Codului Penal art. 274 nu s-a făcut de către greviști, iar cei ce fac asemenea afirmații nu cunosc cele mai elementare reguli sau instrucții din SNCFR cu privire la asigurarea și paza mijloacelor de transport feroviar.

Amintim acestora și exemplificăm spre a fi cunoscut și opiniei publice interne și internaționale că greviști au declarat în scris următoarele: "trenurile aflate în circulație vor circula pînă la destinație, unde locomotivele vor intra în depouri" (...). Precizăm că dezlegarea locomotivelor de la trenuri s-a făcut conform instrucțiilor, iar asigurarea și paza sunt prevăzute în planurile tehnice de exploatare ale salariaților și instrucția de mișcare nr. 5, care prevede clar obligativitatea salariaților din alte ramuri decît cea de tractiune, să asigure și să păzească mijloacele de transport feroviar. Dacă acest lucru nu s-a făcut conform acestor prevederi, trebuie căutați vinovații și în alte ramuri de activitate (...).

Înălcarea Codului Penal art. 274 s-a făcut de către Administrația SNCFR atunci cînd a aprobat circulația trenurilor de călători cu locomotivă și personal din Republica Moldova pe liniile României, fără ca acești să aibă cunoștințele necesare din instrucțiile de serviciu din țara noastră și fără a cunoaște limba română (...).

Pe distanțele Simeria-Pestis și Călan-Pestis s-au folosit locomotivele și personalul din uzine neautorizat, neverificat din punct de vedere medico-psihologic și fără drept de circulație pe liniile SNCFR, fapte care ar fi putut avea urmări catastrofale în activitatea feroviară.

Aveam informații că la Constanța-Port s-au utilizat locomotive și personal al altor instituții decît SNCFR și la acțiunea de manevrare a unor vagoane s-au produs deraierei de vagoane și locomotive. Iată cine și cum și-a permis să încaleze Codul Penal art. 274.

Prin comunicatul Guvernului, care a fost auzit de întreaga țară, precizăm că s-a înălcit cel mai elementar drept al omului: greva foamei. În acest sens, pentru faptul că au fost înregistrati oficial în greva foamei de către cadre medicale, 4 salariați ai Depoului Brașov au fost îndepărtăți din serviciu (...).

Pe parcursul acestor ani am afirmat că în mod voit s-a căutat alimentarea acestui conflict de muncă și în permanență ne-am exprimat nemulțumirea asupra acestui fapt și precizăm că nu cunoaștem nici cine și nici în ce scop o face, deoarece, în mod oficial sau direct, nu am avut contacte cu personalități politice sau de altă natură care să ne propună o agravație a stării conflictuale. Pe perioada 11-17 august tot mai multe întîmplări au venit să ne confirme această presupunere și vom exemplifica la nevoie și cu martori următoarele:

1. Refuz permanent din partea MT și conducătorii SNCFR de a dialoga pentru ieșirea din starea conflictuală începînd cu 11.08.1993.

2. Transformarea acțiunii greviste în "acțiune teroristă" de către factorii Puterii, care nu au reusit să depisteze după 4 ani autorii crimelor și faptelor de terorism din Decembrie 1989, dar au făcut comparație între greviștii pașnici și teroristii decembriști aflați încă în libertate, necercetați și nepedeptați încă.

3. Întreruperea mijloacelor de comunicație între depouri și remize, precum și izolare sediului Federatiei de țară, atât prin instalările telefonice CFR, cît și Rom-Telecom (...).

4. Înălcarea drepturilor omului de către SNCFR și Executiv ne obligă să sesizăm organismele internaționale ale drepturilor omului în vederea clarificării legislației interne în acest sens, întrucât minciuna de pe postul național Radio din 24 august, prin care se ascundea desfașarea contractului de muncă celor 4 de la Depoul Brașov, va trebui să fie recunoscută și de Administrația SNCFR care, din lipsă de competență, s-a ascuns în spatele Comunicatului Guvernului.

Acest lucru alimentează în continuare nemulțumirea salariaților și va fi posibil în orice moment rezbucnirea unei acțiuni care, de această dată, să ia o amploare necunoscută, cu urmări imprevizibile.

5. Alimentarea în continuare a stării de nemulțumire se face și datorită acțiunilor de amenințare și intimidare la adresa greviștilor, acțiuni care, dacă nu vor avea o dirijare diplomatică și se vor baza pe forță sau intimidare, ne fac să credem că împingerea în conflict este dorită și, în acest sens, vor trebui luate măsuri de evitare a unei confruntări sociale.

6. Faptul că împingerea în conflict a fost premetitată și alimentarea conflictului s-a făcut în timpul zilelor fierbinți ale grevei se va dovedi în perioada următoare cînd factorii Puterii, reprezentanții Guvernului, vor arunca în spatele unor categorii socio-professionale toate insuccesele și nerezolvările pe linie economico-financiară la nivel național (...). Este necesar să atragem atenția opiniei publice din țară și străinătate asupra unui fenomen extrem de periculos pentru siguranța circulației trenurilor, fenomen datorat preșunilor psihologice ce se exercită asupra mecanicilor de locomotivă de către Consiliul de Administrație al SNCFR, care în ziua de 22.08.1993 a hotărît desfacea contractul de muncă liderilor și organizatorilor greviști, lucru ce stresează personalul de locomotivă, care poate duce la catastrofe de cale ferată chiar și cu pierderi de viață omenești.

Considerăm comunicatul nostru ca un act ce doar să ridice un val și să dea impuls acelor oameni care vor să triuflie adevărul și luptă pentru el, iar noi mentionăm că cele prezentate aici sunt reale și dorim o soluție pașnică, cinstită și corectă a tuturor problemelor salariaților din SNCFR și din întreaga țară.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Brașov, 2 septembrie 1993

Mecanicii de locomotivă se așteptau să li se dea ocazia să-și spună și ei punctul de vedere – la Televiziune, la Radio –, ceea ce nu s-a întâmplat. De aceea, vom continua să reproducem o parte din discuțiile de la Conferința lor Națională și în numerele următoare.

MIERCURI 1 SEPTEMBRIE

• MAE condamnă poziția UDMR

În conferință de presă a MAE s-a prezentat punctul de vedere oficial în legătură cu "Memorandumul UDMR privind primirea României în Consiliul European", remis d-nei Catherine Lalumière din partea conducerii UDMR. Dl. Meleşcanu este de părere că preocuparea principală a autorilor materialelor nu este situația sistemului judiciar din România sau a respectării standardelor europene pentru persoanele aparținând minorităților. "Ele urmăresc, de fapt, un obiect politic exprimat prin cererea de recunoaștere a minorității ca factor întemeietor de stat."

• Camera Deputaților pornește la drum

A început sesiunea ordinată a Parlamentului. În Camera Deputaților, prima parte a dezbatelii a consfințit și a admis unificarea grupurilor parlamentare PL-93 și PAC. După aceasta, Camera a adoptat un proiect de hotărrire conform căruia deputații care părăsesc un grup parlamentar pot activa numai în afara grupurilor parlamentare și s-a interzis migrarea de la un grup la altul. Seară târziu s-a votat componenta noului Birou Permanent. Bătălia cea mare s-a dat între PUNR și PL-93 pentru postul de vicepreședinte, deținut de Ioan Gavra. PL-93 speră că după fuziunea cu grupul civic-liberal din PAC și migrarea unor deputați de la alte grupuri parlamentare la grupul liberal să poată pretinde unul din posturile de vicepreședinte. Ceea ce nu s-a întâmplat, deoarece în Biroul Permanent s-a căzut de acord să nu se recunoască trecerile individuale de la un partid la altul, deși Curtea constituțională, sesizată în iunie de același PL-93, se pronunțase favorabil. Iată noua componentă a noului Birou Permanent al Camerei: PDSR – Dan Marjan, vicepreședinte, Ovidiu Petrescu, secretar (în locul lui Ionel Roman implicat în scandalul corupției), Emil Stoica, chestor; PNȚCD – Ion Rațiu, vicepreședinte; PD (FSN) – Radu Berceanu, vicepreședinte, Cristian Rădulescu, chestor; PUNR – Ioan Gavra, vicepreședinte; UDMR – Alexandru Konya, secretar; PRM – Mircea Mușat, secretar; PL-93 – Gheorghe Toduț, secretar; PSM – Nicolae Draghia, chestor; minoritatea națională altele decât cea maghiară – Gheorghe Rădulescu, chestor.

• Mutății la Senat

La Senat a fost modificată structura internă. Astfel, grupurilor parlamentare existente li s-au adăugat altele trei: PAC – Nicolae Manolescu; PDAR – Ioan Coja; PL-93 – Alexandru Popovici.

• PNL e dezamăgit, dar speră

Președintele PNL, Mircea Ionescu Quintus, și-a exprimat dezamăgirea față de felul în care au decurs negocierile cu PL-93. D-za a declarat: "Am fost dezamăgit cind am simțit că noi doream fuziunea și parteneri noștri doreau alianță. Sunt dezamăgit, dar nu mi-am pierdut speranțele."

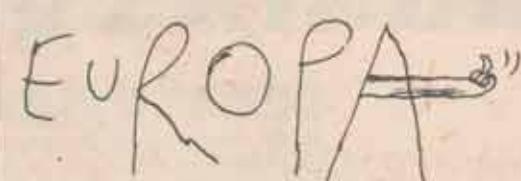
• PL-93 dorește fuziunea cu PNL și aripa liberală a UDMR

"Principalul scop al primei runde de negocieri a fost acela de a afla care este doctrina politică a PNL, însă nu am primit nici un răspuns ferm", a declarat președintele PL-93, Horia Rusu. Deputatul liberal a mai precizat că tratativele de fuziune vor continua, PL-93 dorind fuziunea cu PNL și aripa liberală din UDMR.

• Premierul Sangheli la București

La București a sosit o delegație din Republica Moldova condusă de premierul Andrei Sangheli. Vizita fulger a avut ca scop semnarea cîtorva documente de mare importanță pentru Republica Moldova. În timp ce Sangheli semna documentele la București, Mircea Snegur purta con vorbiri la Moscova cu Boris Elțin.

Săptămîna politică pe scurt

JOI 2 SEPTEMBRIE

• România, încă un pas spre Consiliul European

Comisia juridică și pentru drepturile omului a Adunării Parlamentare a Consiliului European a aprobat Raportul Jansson privind România. Raportul, conținând avizul favorabil al Comisiei, a fost votat cu 18 voturi pentru, 4 contra și 5 abțineri.

• UDMR se retrage din Consiliul Minorităților Naționale

Prinț-o hotărîre luată în 31 august, dar adusă la cunoștință abia astăzi, UDMR își anunță retragerea din Consiliul Minorităților Naționale. Hotărîrea este motivată de faptul că "Guvernul, Puterea actuală, nici nu au luat în discuție propunerile CMN". În special propunerea privind inscripția bilingve.

• Senatul condamnă inițiativa UDMR

Memorandumul întocmit de UDMR pentru a fi prezentat Comisiei Juridice a Consiliului European a stîrnit în Senat o reacție evasă-unanimă de dezaproba. Reprezentantul PSM, Adrian Păunescu, a caracterizat documentul drept "o declaratie de război ce amenință stabilitatea României". Senatorii PNȚCD Ioan Lup și Constantin Tîcu Dumitrescu au aprobat acest punct de vedere, cu mențiunea că problema trebuie tratată cu calm, fără sentimentalism.

• PUNR solicită locuri în Guvern

O delegație PUNR formată din Ioan Gavra (președinte), Valeriu Tabără, deputat, și senatorul Viorel Sălăgean, a purtat timp de două ore o discuție cu primierul Văcăroiu privind dorința PUNR de a participa la guvernare. Liderii PUNR au apreciat că dacă discuțiile vor avea același curs favorabil, într-o lună de zile vor deține cam 25-30% din minister. Într-un comunicat oficial, Guvernul României a precizat că a solicitat conducerii PUNR sprijinul pentru urgentarea adoptării unor proiecte de lege.

• Demisiile din PDSR și PNȚCD

Deputații Petre Turlea (PDSR) și Ioan Victor Pica (PNȚCD) și-au anunțat demisiile din partidele respective, din acest moment amîndoi avînd statut de independenti. Dl. Pica a declarat neoficial că se delimitizează de politica de ultimă oră a PNȚCD.

• UDMR în Uniunea Democrată Europeană

În urma celui de-al 16-lea congres al Uniunii Democrate Europene, UDMR a fost admisă în această organizație europeană. UDE grupează partide conservatoare și creștin-democrate, abordînd subiecte privind stabilitatea și securitatea pe continent.

• Americanii solicită un consulat

Guvernul american a solicitat României deschiderea unui consulat în Transilvania, la Cluj. Această nouă misiune diplomatică a fost cerută pentru apărarea intereselor americane în zonă.

• Mecanicii de locomotivă protestează

La Brașov s-a desfășurat conferința națională extraordinară a mecanicilor de locomotivă.

VINERI 3 SEPTEMBRIE

• Președintele Iliescu critică PUNR

Într-o declarație citită de dl. Traian Chebeleu, președintele Iliescu a caracterizat acuzele și limbajul folosite de dl. Funar pe 28 august la Conferința națională PUNR drept "infantilism politic" și "egocentrism paranoid de tristă amintire".

SÂMBĂTĂ 4 SEPTEMBRIE

• Guvernul a respins moțiunea Opoziției

"Guvernul a hotărît în totalitate, deci în unanimitate, să respingă moțiunea, considerînd-o total nefondată", a afirmat premierul Văcăroiu în cadrul conferinței de presă ce a urmat ședinței săptămînale a Executivului.

LUNI 6 SEPTEMBRIE

• Proces SNCFR – sindicatul mecanicilor

Mecanicii de locomotivă, apărăți de avocatul Mihail Ghiga, au cerut să se sustînă în instanță cauza numerii ilegale a fostului președinte al SNCFR, Aurel Dumitrescu, și a Consiliului de administrație al SNCFR. Totodată, s-a arătat că SNCFR nu are personalitate juridică, nefiind înregistrată la Camera de Comerț și Industrie. Aflat în dificultate, avocatul SNCFR a replicat că procesul pune în discuție vinovăția sindicatelor și nu legitimitatea conducerii SNCFR. Completul de judecată a amînat continuarea procesului pentru 9 septembrie.

• PNȚCD critică Memorandumul UDMR

Dl. Cornelius Coposu, președinte PNȚCD, a arătat că partidul d-sale este "deranjat" de apariția Memorandumului înaintat Consiliului European de către UDMR. "Acest document are maniera de a înlesni posibilitatea apariției unor diversiuni politice. Este contestabilă solicitarea ce prevede un regim de privilegiu pentru minoritatea maghiară, conform legii discriminării pozitive (...). Nu suntem radicali, nu avem în vedere excluderea UDMR din Convenția Democrată", a mai spus liderul PNȚCD.

• Dezbaterea moțiunii Opoziției

Într-o atmosferă aproape incendiарă, Parlamentul a reușit ca după 5 ore de dezbatere să intre în dezbaterea moțiunii introduse de Opoziție. Diferențele au fost generate de propunerea ca generalul Florică să fie audiat de plenul legislativ. S-a votat, de asemenea, ca în fața Parlamentului să apară și procurorul general al României, precum și generalul Costică Voicu și colonelul Mureșan de la Ministerul de Interne. Primul-ministrul Nicolae Văcăroiu a ținut un discurs în care, în termeni generali, a luit apărarea Guvernului acuzînd Opoziția. Totodată, s-a arătat că situația economică generală este bună și că s-a reușit crearea de noi locuri de muncă. La dispoziția Comisiei anticorupție a fost lăsat un material de 18 pagini.

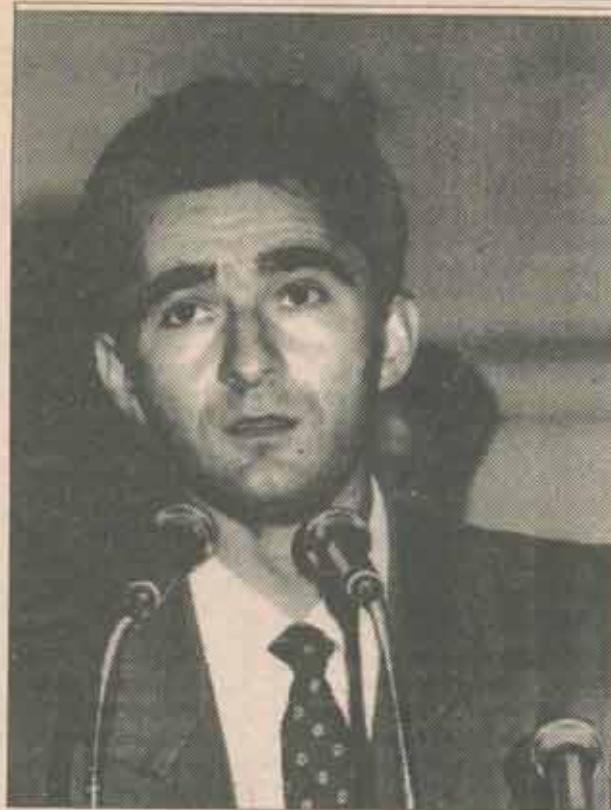
• Dl. Mircea Coșea este îngrijorat cu privire la perspectivele reformei

La sediul GDS a avut loc o întîlnire a Societății Române de Economie (SOREC) cu membrii grupului și jurnaliști. Au participat, printre alții, d-nii Mircea Coșea, noul ministru de stat al reformei, Mișu Negrițiu, fostul titular al aceluiu post, actualmente consilier preșidential, Daniel Dăianu, Ilie Serbanescu, Ulm Spineanu, Virgil Stoenescu și a. Dl. Mircea Coșea a acceptat că ușoara creștere industrială anunțată de primul-ministru este neconcluzantă pentru succesul reformei și a fost de acord cu aprecierea d-lui Negrițiu că "anul 1993 este pierdut pentru reformă". Cîteva ore mai tîrziu, în fața plenului Camerei, dl. Nicolae Văcăroiu a susținut un punct de vedere contrar.

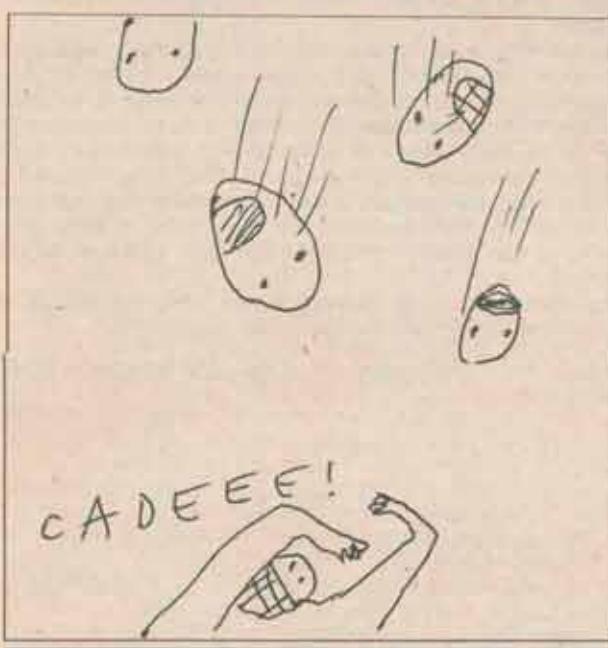
Grupaj realizat de
RALUCA STROE-BRUMARIU,
MARIAN CHIRIAC și CRISTIAN LUPU

ILIE ȘERBĂNESCU răspunde întrebărilor lui "22"

Remanierea și soarta reformei

Directivele NKVD interzic judecarea conducătorilor care au produs prin activitatea lor pagube avuției naționale, a spus deputatul PL-'93 Ioan Ghișe în sedința de luni, 6 septembrie, a Parlamentului.

MARTI 7 SEPTEMBRIE

Ultima oră

A doua zi a ședinței comune a Parlamentului a fost consacrată dezbatării celui de-al doilea raport preliminar al Comisiei anticorupție, la punctul doi al acestui raport figurind cazurile referitoare la guvernările Roman-Stolojan. În expunerea sa, dl. Petre Roman a respins, pe bază de mărturii și documente, toate acuzațiile cuprinse în raport, pe care le-a calificat drept calomnioase și mincinoase. În final, liderul PD(FSN) a afirmat că după audierea sa în Comisia anticorupție, președintele acesteia, Romul Vonica, i-a arătat un referat ce conținea numai speculații și zvonuri, fără nici o dovadă concretă. Mai mult, a adăugat dl. Petre Roman, acest referat nu avea antet și nici nu era semnat, dar a constituit baza acuzațiilor din raport la adresa sa. "Lucrul de o extremă gravitate este că acest referat seamănă ca două picături de apă cu referatele pe care le primeam de la SRI pe vremea cînd eram prim-ministrul", a încheiat dl. Roman. Bineînțeles, reprezentanții majorității parlamentare au susținut raportul Vonica și au criticat raportul divergent al celor șase membri ai Opoziției din comisie. Dl. Vasile Văcaru, liderul grupului parlamentar PSDR din Senat a cerut Parlamentului să examineze răspunderea domnilor Petre Roman, Traian Băsescu și Dumitru Prunaru în afaceri dezavantajoase pentru țară și pentru "jaf organizat". Senatorul PDAR, Ion Coja, a cerut să se adopte legea presei, deoarece, în opinia sa, vinovată de tot scandalul corupției este chiar presa. La ora închiderii ediției, dezbatările continuau.

RALUCA STROIE BRUMARIU

Ce elemente noi se adaugă prin remanierea guvernamentală și mai ales prin înălțarea din Guvern a d-lui Mișu Negrițoiu la dosarul reformei?

Evenimentele politice din ultimele zile – de la mult discutată și așteptată remaniere guvernamentală pînă la controversata sesiune parlamentară extraordinară consacrată corupției – au trecut parcă în urmă problemele economice, cel puțin din punctul de vedere al interesului manifestat în mass-media. Evident, însă, aceste probleme constituie, prin caracterul lor copleșitor, capul de afiș al perioadei și, chiar din zilele viitoare, în contextul proiectatei reluări în discuție a condițiilor pentru acordarea creditului de către FMI, problemele respective vor reveni în forță în atenție. Nemaivorbind de intrarea în toamnă și aprofierea iernii.

De fapt, crearea unor condiții politice și administrative mai favorabile pentru a se putea înfrunta cu tot mai multe șanse tocmai grelele probleme economice ar fi urmat să constituie telul însuși al sesiunii parlamentare extraordinare și, mai ales, al remanierei guvernamentale. Din păcate, această remaniere nu asigură căsuți de puțin asemenea condiții îmbunătățite pentru atacarea cum s-ar cuveni a dificilului dosar economic, ceea ce ar presupune ieșirea din gravele constringeri actuale prin reformă și nu prin întoarcerea la mecanismele de tip etatist, care nu duc, după cum s-a dovedit, decît la eşec.

Remanierea, care trebuia să fie un pas înainte pe calea reformei, se arată a fi mai degrabă încă unul înapoi. Dl. Negrițoiu, de fapt singurul din fostul cabinet Văcăroiu care trecea drept reformist, a fost înălțat la insistențele întregului arc de stînga care susține Executivul în Parlament. Evident, nu este vorba de persoana d-lui Negrițoiu. Dînsul nu poate deține monopolul reformei și probabil există atâtva mult mai reformiști decât el. Dar cînd, dintr-un guvern în contul căruia trece fără echivoc blocarea reformei, este schimbă singurul care, cel puțin prin comparație, era mai reformist decât ceilalți, nu se poate privi remanierea decât ca un nou pas înapoi. Încă o dată trebuie subliniat că nu este vorba de dl. Negrițoiu ca atare, ci de faptul că dînsul, în fruntea unei echipe altfel restrînse, era chiar autorul programului de reformă al Executivului însuși. Ce credibilitate în ducerea mai departe a reformei ar mai putea avea un guvern care pune pe liber exact pe cel care a conceput-o, de altminteri la numai cîteva luni după finalizare și încă înainte de orice aplicare? Pentru orice om din afară, lucrurile nu pot fi altfel interpretate decât că șansele programului guvernamental însuși vor fi încă și mai mici de vreme ce artizanul pleacă și rămîne și se întăresc cei care, cu decizia operativă în mînă, au blocat sistematic pînă acum aplicarea a ceea ce, în principiu, constituia și programul lor.

Există însă o interpretare potrivit căreia prezența la Cotroceni a d-lui Mișu Negrițoiu ar însemna un punct cîștagat pentru reformă.

Acei ce văd în transferarea d-lui Negrițoiu la Cotroceni un punct cîștagat pe calea reformei, pe care însuși președintele Iliescu ar intenționa acum să o apuce, pierd din vedere cel puțin mecanismul de promovare în practică al reformei. Deși nu este clar, vorba d-lui Coposu, cum un om înălțat din Executiv pentru lipsă de eficiență ar întări eficiența la Cotroceni, s-ar putea admite, să zicem, că venirea d-lui Negrițoiu în staff-ul preșidential ar spori rîndurile pro-reformiștilor și eventual șansele lor în lupta cu anti-reformiștii. Dar chiar în cazul în care președintele, convertit el însuși la reformă, s-ar lăsa influențat mereu mai mult de primii în detrimentul celor din urmă și chiar dacă nucleul de decizie al reformei s-ar muta la Cotroceni, n-ar însemna, căsuți de puțin, că automat reforma propriu-zisă s-ar regăsi în practică. De la Cotroceni se poate comanda cu efect sigur stoparea reformei, dar nu și întreprinderea ei. Pentru aplicare trebuie un executiv axat integral pe acest obiectiv, cu o echipă formată numai din reformiști și nu doar cu 1-2 de afiș. Tragedia d-lui Coșea este tocmai aceasta. Un economist cu convingeri proreformiste, cunoscut ca atare, este folosit ca standard al unei cauze pentru care nu se prea face nimic. Dînsul va constitui un bun afiș pentru încercările de ultimă oră care se vor face în vederea obținerii creditului de la FMI, probabil prin lansarea unor noi promisiuni de reformă. Nu se știe însă dacă FMI, ajuns deja la sujietate de promisiuni, va accepta altceva decât măsuri concrete.

În orice caz, în locul d-lui Negrițoiu nu poate fi pus, evident, decât tot un reformist. Altfel, lucrurile devin suficient de clare pentru a nu mai exista dubii cu privire la (ne)reformismul guvernărilor actuale. Dar, prezența d-lui Coșea în Executiv nu schimbă faptul fundamental că în față, în spatele, la stînga și la dreapta lui se vor găsi aceiași care nu doreau reformă și ale căror rînduri nu s-au rarăit, ci s-au întărit în urma remanierei. Si care, având decizia la dispoziție, nu vor aplica reforma. Pur și simplu.

Care este deci stadiul actual al reformei în România?

Conotația mai largă – de fapt de esență – a remanierei este mesajul fără echivoc al actualei guvernări că nu dorește reforma. Un mesaj foarte grav. Pentru că din situația dramatică în care se găsește economia românească nu se poate ieși decât prin reformă. O dovedește clar faptul că jumătățile de măsură promovate pînă acum pe calea reformei n-au dus decât într-o fundătură. Durările înseși pe care le suportă populația apar fără tel, fără rost, în măsura în care în condițiile blocării reformei nu se întrezărește nici o perspectivă de ameliorare. Nu doar actuala guvernare este însă de vină. Ci toate de pînă acum, articulate pe aceeași structură și componentă de esență a Puterii. Poate încă înainte de toate imputarea ar trebui facută guvernării imediat post-decembriste, cînd într-adevăr se putea face ceva substanțial, căci potențialul de schimbare pe care îl oferea acel decembrie 1989 – indiferent despre ce a fost vorba atunci – există și permite într-adevăr demolarea vechilor structuri. Nimic de fond nu s-a făcut atunci. Degeaba se bat cu pumnul în piept acum dl. Roman, ca și toți ai săi din acea perioadă, că au făcut și au dres. A fost doar multă vorbărie, în timp ce în fapt numai și numai jumătățile de măsură, care n-au creat condiții reformei să se impună definitiv. Liberalizarea parțială și în etape a prețurilor, generatoare de inflație, așa-zisul gradualism în liberalizarea cursului valutar care o face de fapt imposibil de realizat și care determină existența destabilizatoare a mai multor cursuri de piată, acceptarea unor datorii niciodată achitabile între întreprinderile de stat spre a nu atinge sectorul neviabil al industriei – iată numai cîteva din principalele jumătățile de măsură. Nici barem o întreprindere de stat nu a dat faliment într-o perioadă cînd producția s-a prăbușit la jumătate, indicuî fără echivoc că reforma nici măcar n-a pornit pe fond.

Chiar mai rău, jumătățile de măsură, de altminteri extrem de costisitoare economic și social, au dat posibilități aproape nesperate restaurației politice. Care a exploatat cît de curind aceste posibilități. Acum orice potențial de schimbare s-a epuizat și România întîmpină această epuizare fără ca măcar să fi apucat a întreprinde cîteva schimbări semnificative. Restaurația este totală. În toate posturile se afișă nu doar cei din trecut, ci aceia dintr-ei care nu pot gîndi decât ca în trecut. Reforma este complet blocată, exact într-un moment cînd guvernarea actuală, indiferent că-i place sau nu, are de suportat consecințele nu doar ale blocajului promovat în ultimul an de ea însăși, ci și ale tuturor jumătăților de măsură de pînă acum. Căci scadența pentru plata grivelor erori pe care toate acestea le-au constituit a venit!

Guvernarea actuală nu se află la cota necesară pentru a face față exigențelor momentului. Nu doar prin intenții ca atare, ci chiar prin incapacitatea de a înțelege. Ea persistă în aberația că dificultățile prezentului sunt legate de prea multă sau prea rapidă reformă, cînd ele sunt determinate dimpotrivă de întîrzierea și absența în continuare a reformei. Restaurația consideră reforma o amenințare. Nici nu este de mirare că ea a ales modul comunist de economie și se luptă din răsputeri pentru el, intrucât nu se poate menține altfel decât grefată pe modelul respectiv. De aceea nici nu vrea să știe că modelul a fost un eşec. Si cu încăpăținare se agăta de un eşec. Este vorba de un model al săraciei. Care se rezumă la împărtirea unei săracii ce devine din ce în ce mai profundă. Comunismul o fi împărtit mai echitabil ce există de împărtit, dar, din păcate, n-a avut de împărtit decât săracie. În noua formulare se numește economie socială de piată.

Moțiunea contra corupției

Domnul Văcăroiu înțelege responsabilitatea ca pe o complicitate

Deși Raportul a fost semnat de către toți membrii Comisiei, o parte dintre semnatari îl consideră astăzi depășit. Este cuvîntul folosit de către însuși președintele Comisiei, dl. senator PDSR Romul Petru Vonica. M-am întrebat, ascultindu-l pe dl. Vonica, ce anume din Raport poate fi considerat depășit și din ce motive. Așa că am procedat metodic. Și, ca să vedetă la ce răspuns am ajuns – sau, mai bine zis, la ce întrebări am fost condus –, vă voi propune să relășăm împreună conținutul Raportului. Să lăsăm la o parte toate aspectele în care au existat în Raport puncte de vedere separate exprimate ca atare de către parlamentari din majoritate și, respectiv, din Opoziție. Să le relevăm doar pe acelea asupra cărora toți membrii Comisiei au căzut de acord. (...)

1. Săvîrșirea unor abuzuri în valorificarea bunurilor confiscate de către 94 polițiști ale căror dosare au fost trimise la Procuratură; acest fapt a creat tensiuni între Garda Financiară și Poliția Economică (Raport, pag. 3-4).

2. Intervenția unor demnitari în soluționarea de cazuri privind firme cu capital de stat sau privat care au dat naștere la suspiciuni legate de legalitatea lor (Raport, pag. 5); refuzul unor demnitari de stat de a lua măsuri contra subordonatelor lor care au încălcăt legea (Raport, pag. 6).

Vi se par nesemnificative acestea? Mie nu. Pentru mult mai puțin, în alte țări demisionează prim-ministra, responsabili de faptele membrilor Guvernului lor. Nu și la noi, unde dl. Văcăroiu înțelege responsabilitatea ca pe o complicitate.

Raportul conține și referiri nominale. Iată și numele celor persoane pe care Comisia în întregul ei le-a socotit demne de a fi reținute în legătură cu posibile fapte de corupție (repet: doar pe cele pe care toți membrii Comisiei le-au reținut) și calificările din Raport:

1. Colonel Vasile Mureșan (MI) – abuz de funcție (pag. 10)

2. Viceamiralul Emil (Cico) Dumitrescu – trafic de influență în favoarea unor firme pentru "afaceri cei puțin dubioase" (idem)

3. Ionel Roman – abuz de funcție (pag. 11)

4. Viorel Hrebenciuc – abuz de funcție, trafic de influență, deturare de fonduri (pag. 14-15).

Vi se par, iarăși, nesemnificative acestea? Dacă nu pentru trafic de influență, abuz ori deturare de fonduri, pentru ce ar trebui un ministru să demisioneze? Un ministru nu e niciodată un hotă oarecare, un găină. Corupția la acest nivel e mai subtilă și mai greu de dovedit decât un delict flagrant.

Să mă întorc la observația mea despre acele lucruri din Raport acceptate cu două luni în urmă de toți membrii Comisiei și pe care ați unii dintre ei le resping.

Ce s-a putut întâmpla între data depunerii Raportului și deschiderea sesiunii parlamentare extraordinare care să-i determine pe președintele Comisiei și pe altii săse dintr-membrii ei să renunțe la aprecierile din textul Raportului? Când au dat domniile lor dovadă de seriozitate: în Raport, cind au considerat că faptele incriminate se cuvin reținute ca forme de corupție, sau în discursurile de ieri, cind au făcut elogiu autorilor acelor fapte? De ce ar trebui oare să punem noi preț pe ceea ce dl. Vonica ne-a spus ieri, în tragicomica d-sale intervenție, și nu pe semnătura pe care dl. senator a asternut-o, și încă în calitate de președinte, pe un Raport nu mai vechi de două luni? Ar exista un singur răspuns: ca fapte nou descoperite să le fi confirmat pe cele vechi. Dar nici o astfel de faptă nu a fost evocată în cuvîntările de ieri, cu excepția unor decizii de neîncepere a urmăririi penale pe care Procuratura le-a adresat Comisiei în luna august. N-am remarcat însă ca în adresele Procuraturii să existe și o motivăție capabilă a impresionării pe domnii parlamentari. De aici se desprinde concluzia că șapte dintre cei treisprezece parlamentari aleși de noi ca să examineze un fenomen atât de grav cum este corupția nu s-au dovedit la înălțimea exigentelor, negind așa ceea ce au afirmat ieri. Dl. Vonica nu mai poate rămâne președintele Comisiei. Componenta Comisiei însăși va trebui modificată. Nu vreau să merg mai departe și să vă întreb de ce și-au schimbat d-lor opinia. Nu vreau să mă gîndesc că la o bizarerie națională la lăptul că, după ce am avut terorism fără teroriști, avem acum corupție fără corupți. Apologia d-lui Vonica inventează un fenomen social mai rar decât fenomenele astronomice, și care, Dumnezeule, tocmai la amărătii de noi s-a putut petrece! Nu vreau să leg această spectaculosă schimbare de refuzul conducerii Camerelor de a discuta Raportul în primele zile ale lui iulie, amîndând-o pînă în ultimele zile ale lui august. Nu vreau să mă gîndesc în mijloacele prin care Procuratura, mai lentă de obicei ca o broască testosă, a fost convinsă să se miște mai repede decât Ahile cel iute de picior, încît să spele în cîteva zile rușinea unor demnitari. Nu vreau să mă gîndesc la toate acestea, fiindcă obligațiile mele de parlamentar mă obligă să mă întîlnesc zilnic cu dl. senator Vonica și demnitatea mea personală m-ar sili, dacă m-as gîndi prea mult, să nu-l mai salut.

Dominilor parlamentari, din cele spuse, rezultă cu limpezime un lucru și anume că partidul de guvernămînt nu mai este dispus astăzi nici la puținele concesii de acum două luni, cind, în Raport, acceptă existența unor prezumti de corupție a citorva demnitari proveniți din rîndurile sale. Nu este deloc o atitudine normală. Nu am în vedere numai criteriul moral și nici legămîntul implicit pe care, ca parlamentari, l-am făcut în fața alegătorilor noștri, acela de a fi garanți ai legii. Am în vedere și faptul că o minimă înțelepicune politică ar trebui să vă determine

pe dvs., reprezentanți ai majorității, să înțelegeți două lucruri: unul este acela că singura răspundere pe care n-o puteți pune în circa Opoziției este de a favoriza corupția și-a-zicind la nivel înalt și de a profita de pe urma ei; celălalt este că nu ajunge, cum a încercat să facă ieri dl. Vonica, să spuneti că dl. general Florică e un calomniator și un paranoic. Cu aceasta puteți obține cel mult de la Justiție obediencă să-l condamne la închisoare pe fostul comisar-suf al Gărzii Financiare. Dar cu corupția ce veți face? V-ati gîndit că dacă astă-seară, eventual printr-un vot, Parlamentul ar fi innocent pe toti demnitarii bănuiti de nereguli, aceasta ar demonstra convingerea partidului de guvernămînt și a aliaților săi că în România nu există corupție?

Dominilor parlamentari, nu vă dată seama că oribila corupție care macă societatea noastră este aceea de la virf, din administrație, din Guvern, nu aceea, condamnabilă și ea, desigur, pe care o descoperim la un patron de firmă care nu și plătește impozitele, la un vameș care se alege cu nisoi dolari sau la un funcționar mărunț care ia mită? E grav că un polițist viră în buzunar banii de pe o amendă. Dar e mult mai grav cind un ministru acoperă un asemenea gest. Evaziunea fiscală e și ea corupție, care poate costa statul sume importante. Dar cu mult mai reprobaabil decât un patron incorrect e un ministru care-i facilitează incorrectitudinea. De aceea spuneam că hotărîrea noastră de azi poate însemna pentru cei care așteaptă să facem dreptate că Parlamentul României nu-i vede decât pe hoții cei mici, pleușa, închizind ochii la cei mari, ba mai ridicindu-le și statui. Ieri un reprezentant al celor șapte avocați ai apărării demnitărilor corupți spunea că Opoziția dorește să creeze confuzie și să obțină capital politic. Ce confuzie mai mare poate fi, însă, decât aceea care decurge nemijlocit din refuzul majorității de a accepta evidența corupției? Și, dacă a vrea să obțină capital politic dintr-o dezbatere precum aceea de față nu este foarte frumos, dar este totuși un păcat doar – și-a-zicind – venial, a vrea să ascunzi adevărul ca să menajezi niște partizani politici, fie și cu riscul de a permite proliferarea unuia dintre cele mai dezgustătoare fenomene din lumea noastră, este un păcat cu mult mai mare, de care istoria își va aduce aminte și pe care-l va condamna în veci.

Dominilor parlamentari, nu poți ascunde acte de corupție, oricără de mici, fără să devii complice autorilor lor. Fiecare dintre noi, ca persoană particulară, poate face ce dorește în această privință. Dar un parlament nu are dreptul să se pună în situația penibilă de a fi bănuit de complicitate la o corupție aproape generală în rîndurile administrației. Ar fi intolerabil nu doar pentru aceia care aprobă rusinoasa atitudine, dar, vai, și pentru aceia care o respinge. Vom fi judecați laolaltă și deopotrivă de aspru. Căci nu va mai exista o deosebire nu doar între noi și dvs., din dreapta și, respectiv, din stînga sălii acesteia, dar nici între noi și toți, care ne aflăm acum în această sală, și demnității corupți despre care vorbește Raportul Comisiei de anchetă.

Și istoria, dominilor parlamentari, ne va rezerva tuturor aceeași soartă, cum bănuiesc, de care nu vom avea măcar cuvînt să ne plingem: ne-o merităm.

Senator NICOLAE MANOLESCU

31 august

Puterea nu va recunoaște că membrii ei sănătății sunt corupți

Vineri 3 septembrie a.c., reprezentanții PD(FSN) au răspuns întrebărilor cu privire la sesiunea extraordinară a Parlamentului Român. Liderii PD(FSN) s-au declarat nemulțumiți de rezultatele acestei sesiuni în care majoritatea parlamentară a făcut imposibilă afișarea adevărului, într-o încercare de acoperire a demnitărilor corupți. A fost, de asemenea, criticat raportul Vonica.

Dl. Victor Babiuc a insistat asupra faptului că moțiunea de corupție nu cuprinde numai aspecte penale (dare și luare de mită, trafic de influență etc.), ci și promovarea unor oameni care nu merită, promovarea unor lucruri pe care nu le pot da etc. S-a dat

exemplul d-lui Viorel Hrebenciuc, secretarul general al Guvernului, în legătură cu care s-a dovedit că a deturat 1,5 milioane lei din fondul pentru sinistrați și că a intervenit pentru acoperirea unor afaceri nelegale. Chiar dacă Procuratura a dispus neurmărire lui penală, el are totuși o răspundere politică și morală pentru faptele comise, care ridică problema încrederei de a pune un astfel de om într-o funcție de răspundere.

Reprezentanții PD(FSN) au declarat de asemenea că, pentru a abate atenția opiniei publice de la cazuile de corupție din guvernul Văcăroiu, Puterea acuză de corupție guvernele Roman și Stolojan. Astfel au apărut în raportul Vonica acuzația Airbus, a vagoanelor de călători și a trenurilor pentru lucrări cu destinație publică. Nu numai că nu s-a dat posibilitatea celor acuzați pentru aceste afaceri să se afle față în față cu acuzatorii pentru a se disculpa, dar acuzațiile au fost tendențioase.

Afacerea Airbus a fost demarată înainte de guvernarea Roman, care doar a preluat-o. Negociierile fusese purtate de TAROM, abilitat pentru aceasta, și nu de primul-ministru sau de membri ai guvernului său. La momentul respectiv, firma Boeing nu oferise nici pe departe condiții atât de avantajoase ca Airbus. Avioanele Airbus nu au fost cumpărate de TAROM, ci închiriate în sistem de lease-back (închirierea pînă cînd

prețul de cost va fi acoperit din chirie, abia atunci ele trecînd în proprietatea statului român). Din cele 19 persoane audiate în acest caz de comisia Vonica, 18 au considerat contractul legal și avantajos și prezența în cîteva sălii a deputaților și a altor persoane la încheierea acestuia, simbolică, contractul neavînd nevoie de nici o acoperire politică, iar a 19-a persoană a apreciat contractul ca fiind legal dar a considerat că ar fi fost mai bine să se aștepte oportunitatea unui contract cu firma Boeing.

In cazul vagoanelor de călători, contractul a încheiat pe data de 30 noiembrie 1990, iar dl. Traian Băsescu a devenit ministru Transporturilor începînd cu data de 1 mai 1991. Cel care-l acuza acum pe domnul Băsescu de încheierea acestui contract este fostul președinte al SNCFR, Teodor Groza, dat afară de dl. Băsescu în perioada cind era ministru pentru că voia să cumpere din Franța vagoane vechi revopsite, destinate ca ajutoare (gratuîte!) pentru Zimbabwe.

Într-înălță asupra eficienței moțiunii inițiate de opozitie, dl. Petre Roman și-a exprimat credința că nu va avea nici una, pentru că persoanele nominalizate în moțiune (Viorel Hrebenciuc, Florin Georgescu, George Ioan Dănescu) nu și vor asuma răspunderea faptelor lor.

OANA ARMEANU

a murit, trăiască corupția

RALUCA STROE BRUMARIU

Soarta unei moțiuni

• Săptămâna trecută, la încheierea sesiunii parlamentare extraordinare, Opoziția a introdus o moțiune simplă în care se cerea, printre altele, desolidarizarea de persoanele implicate în acte de corupție și îndepărțarea lor din funcțiile publice pe care le ocupă în prezent. Conform Constituției și regulamentului de funcționare a Parlamentului, moțiunea urma să fie adusă la cunoștință Guvernului și susținută în plenul Parlamentului, în maximum săse zile de la depunerea ei.

• Prin urmare, luni 6 septembrie a fost convocată ședința comună a celor două Camere pentru dezbaterea moțiunii Opoziției, la punctul doi al ordinii de zi figurind discutarea celui de-al doilea raport preliminar al Comisiei anticorupție. Ședința, la care a participat întreg cabinetul Văcăroiu, a debutat cu o lovitură de teatru care, din păcate, avea să se întoarcă în final împotriva Opoziției: dl. Cornelius Coposu, președintele PNTCD, a propus audierea generalului maior Gh. Florică, fostul comisar-șef al Gărzii Financiare, în plenul Parlamentului. El și-a motivat propunerea prin faptul că important pentru forul legislativ este aspectul moral și politic al implicării unor membri ai executivului în acte de corupție, și nu aspectul penal.

• În continuare, o mare parte a ședinței s-a continuat cu disputa dintre Opoziție care a susținut propunerea liderului PNTCD și majoritatea parlamentară care inițial s-a pronunțat împotriva audierii generalului Florică, pe motiv că participarea unei persoane private la ședințele Parlamentului este neregulamentară și riscă să creeze un precedent periculos. Domnii C.V. Tudor și Adrian Păunescu și-au argumentat această poziție prin faptul că generalul a fost audiat de mai multe ori în Comisia anticorupție, ceea ce face inutilă solicitarea Opoziției. În replică, domnii Ioan Ghișe (PL-93) și Ioan Mureșan (PNTCD), membri ai pomenitei comisiilor, au arătat că materialele puse la dispozitia comisiei de fostul comisar-șef nu au putut fi cercetate și prelucrate de toți membrii comisiei, deoarece președintele acesteia le-a închis în seiful personal, fără a le pune în prealabil la dispozitia celorlalți membri. Adrian Păunescu și C.V. Tudor au fost cei care su lansat un săntaj politic afirmând că în cazul în care se va admite audierea generalului Florică, se va cere "audierea tuturor celor care au adus țara pe butuci" (referire evidentă la guvernările Roman/Stolojan) și au acuzat Opoziția că încearcă răsturnarea Guvernului "a săptea oară în săpte luni". Liderul PRM a cerut audierea procurorului general al României, Vasile Manea Drăgulin care, în opinia lui C.V. Tudor, este detinătorul adevărului în privința corupției.

• După pauză, pledoariile pro și contra audierii lui Gh. Florică au fost reluate, dar nu pentru mult timp deoarece, în mod surprinzător, la numai cîteva minute după ce Adrian Năstase, care a absentat de la o două parte a ședinței, a intrat în sală și le-a comunicat ceva d-lor Gherman și C.V. Tudor, acesta din urmă anunțând de la tribună că are mandat din partea PRM să susțină audierea generalului Florică. Din acest moment, lucrurile s-au schimbat ca prin farmec. Ilie Nica, deputat PDSR, a recomandat, la rîndul lui, audierea generalului, atrăgind atenția că responsabilitatea pentru această derogare de la regulament revine Opoziției. Iulian Nistor (PDSR) a propus ca pe lîngă generalul Florică să mai fie audiați colonelul Mureșan, actualul șef al Gărzii Financiare, Costică Voicu, adjunct al IGP și Vasile Manea Drăgulin, procurorul general. Propunerea Opoziției a fost aprobată prin vot, însă s-a respins tot prin vot și audierea colonelului Radu Horthopan, fostul comisar-șef adjunct al Gărzii Financiare. Cele trei propunerile ale PDSR au fost adoptate cu majoritate de voturi.

• Înainte de audierea generalului Florică și a generalului Costică Voicu (acestia răspunzînd imediat invitației adresate de Parlament), primul-ministrul Nicolae Văcăroiu a prezentat timp de peste 30 minute un raport despre activitatea anticorupție a Guvernului, raport care a constituit totodată o replică la moțiunea Opoziției. Astfel, domnul Văcăroiu a susținut că fenomenul corupției devenise un fenomen la scară națională încă înainte de numirea sa în funcție și a acuzat Opoziția că urmărește de multă vreme abaterea atenției de la adeverările fapte de corupție. Vorbind despre moțiunea Opoziției, primul-ministrul a afirmat că nu există nici un fel de dovezi privind corupția unor miniștri și că, de fapt, toate acuzațiile se reduc "la niște telefoane de intervenție", or, în opinia domnului Văcăroiu, aceste telefoane sunt normale, avînd în vedere că "a guvernă înseamnă a conlucra cu oamenii". Evident nu au lipsit din discursul său acuzațiile la adresa guvernărilor anterioare, cit și a fostului președinte al ARD. În logica domnului Văcăroiu reieșind că reformist este guvernul pe care îl conduce, în timp ce guvernele anterioare s-au dovedit antireformiste. Considerind că cei acuzați de Opoziție sunt tocmai "stilii reformei", primul-ministrul a susținut că aceasta se inscrie în "practică obsesivă a Opoziției de destabilizare a țării", el ținând să amintească la acest capitol și de memorandumul UDMR.

Deși nu a infirmat cele apărute în presă în legătură cu cazurile de corupție depistate de Garda Financiară (cazuri vizînd o serie de înalti demnitari), generalul Florică nu a reușit în discursul lui să aducă noi dovezi împotriva celor acuzați. Oprindu-se la amânunte nesemnificative, de multe ori chiar ridicol, generalul i-a încurajat pe majoritari să reducă total la hilar. Din păcate, el nu a răspuns concret și documentat nici la întrebările care i-au fost puse ulterior de către parlamentari, inclusiv cei ai Opoziției. Prestația slabă a generalului a dat îpă la moară majoritatea parlamentare. În dezbaterea moțiunii aceasta a respins toate acuzațiile de corupție aduse miniștrilor și, mai mult, a incercat să reducă fenomenul corupției la guvernele Roman/Stolojan.

• Reprezentantul PUNR a cerut să se ridice imunitatea parlamentară deputaților și senatorilor acuzați de corupție în rapoartele preliminare ale comisiei și a adăugat că PD(FSN) ar trebui să răspundă pentru situația dezastruoasă în care a adus țara. Un discurs bun a avut domnul Ioan Ghișe (PL-93), care a arătat că așa cum în România totul se află sub conducerea PDSR, de la președintele țării la președintele televiziunii, așa și în comisia anticorupție partidele din coaliția antigovernamentală își impun mereu punctul de vedere. El a încheiat cu un citat din "Directivele dosarelor NKVD pentru țările atlante în sfera de influență sovietică" în care se spune: "se interzice judecarea conducătorilor numiți de partid care prin activitatea lor au produs pagube avuției naționale (...)".

• Rezultatul votării moțiunii depuse de Opoziție n-a mai constituit o surpriză pentru nimeni: aceasta a fost respinsă cu 231 împotriva și 154 pentru.

HORATIU PEPINE

Devalorizare prin multiplicare și derizoriu

Primul-ministrul a venit la tribună în aplauzele furtunoase ale majorității. După cîteva ore de așteptare, în care se spuseseră lucruri grave despre corupția la cel mai înalt nivel, premierul primea o compensație și un semn de solidaritate. Ar fi greșit să credem că dl. Văcăroiu se bucură de foarte multă stîmă în rîndurile coaliției guvernamentale. Cele mai severe opinii pot fi auzite pe culoarele Parlamentului, deși numai atunci cînd ele nu presupun un angajament politic. De această dată însă, majoritatea își propuse să protejeze Guvernul de atacurile Opoziției. Restul a fost simplu exercițiu retoric. În aceste imprejurări corupție, subiectul la ordinea zilei, a trecut pe planul al doilea. Desigur există corupție, au spus cu totii, dar ea este difuză, peste tot răspîndită și nu poate fi pusă în seamă Puterii. Întreaga dezbatere, de la sejuna extraordinară și pînă la ședința desti-

E interesant să observăm o tehnică de combatere a intențiilor Opoziției. O propunere care, la un moment dat și din diferite motive, nu poate fi respinsă, este devalorizată prin multiplicare. S-a propus cercetarea cazurilor denunțate de generalul Gheorghe Florică, iar rezultatul a fost o comisie care să cerceteze nu doar aceste cazuri, ci multe altele, inclusiv cauzele sociale cele mai generale ale corupției. În legislatura anterioară se ceruse verificarea dosarelor de securitate ale membrilor camerelor legiuioare. Replica a fost că cercetarea trebuie să se extindă și la membrii Guvernului, la prefecti, primari și aşa mai departe. De această dată s-a cerut convocarea fostului comisar-șef al Gărzii Financiare, iar rezultatul a fost nu doar convocarea părții acuzate, dar și audierea tuturor celor implicați în cazul Airbus.

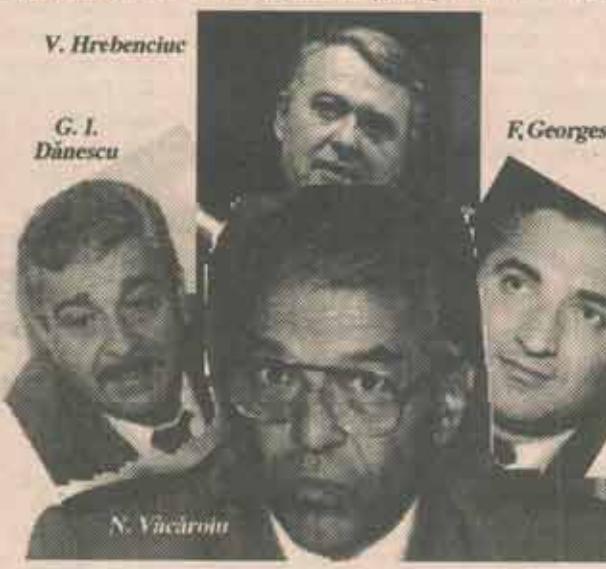
Iată și o altă tehnică consacrată, despre care însă am mai mai vorbit. Opoziția este acuzată în extremis de intenții destabilizatoare antistatale. În februarie, la moțiunea de cenzură, se invocase un complot pus la cale de regale Mihai în complicitate cu iridenta maghiară. Acum s-a spus același lucru într-o formă mult atenuată. Premierul însuși a citat dintr-un interviu dat unei publicații maghiare de Emil Constantinescu, din care trebuia să reiasă că singura intenție a Convenției

Democratic este schimbarea Guvernului, peste orice considerente de justiție sau oportunitate politică. Încercare tipică de destabilizare a țării, a spus textual primul-ministru, acum cînd se apropie admiterea României în Consiliul European și discutarea în Congresul american a clauzei națiunii celei mai favorizate.

Majoritatea și-a jucat toate cărțile presupunind, poate, că Opoziția are la îndemnă o armă secretă. Cum s-ar fi explicat altfel energia pe care au consumat-o liderul Opoziției pentru a impinge audierea în plen a fostului comisar-șef al Gărzii Financiare?

Dar, din momentul apariției lui Gheorghe Florică, totul a căzut în domeniul anecdotei. Depozitia domnului Florică nu a fost altceva decât o succesiune incoerentă de mici episoade, care au lăsat impresia că e vorba de lucruri lipsite de prea mare importanță, spre satisfacția vădită a majorității care vedea cum scandalul corupției alunecă vertiginos în derizoriu. Dacă ar fi stiut ce și mai ales cum va spune generalul Florică, au declarat mai apoi membrii majorității, ar fi acceptat din prima clipă audierea generalului. Iar Opoziția a privit cu stupeare cum toate eforturile ei sfîrșesc în ridicol. Fostul comisar-șef, despre care s-a spus că este un om bolnav, amintind și terorizat, a reușit numai să stîrnească risul majorității, incintată să-i sublinieze incurcăturile.

S-a demonstrat oare în felul acesta că nu există corupție sau, în orice caz, că membrii Guvernului au fost pe nedrept acuzați? Desigur că nu. Cu atît mai mult cu cît comisia de anchetă dispune de probe importante că acuzațiile sunt serioase. Dar, pe de o parte, acea parte a comisiei care e interesată să citească probele așa cum se cuvine nu mai are nici o putere de decizie, iar pe de altă parte, imaginea creată de audierea publică este că totul e neseros, o gîlceavă măruntă provocată de ambicioși politici. Iar dacă într-un viitor apropiat cineva va veni iarăși să facă dezvăluiri, va fi primit cu mult mai multă circumspectie. Sub aspectul efectului imediat majoritatea a obținut o victorie, salvînd Guvernul și compromisindu-și denunțatorii. În orice caz, va putea spune pe mai departe că povestea cu corupția la cel mai înalt nivel este o inventie dusmanoasă a unei opozitii inserate de putere. Probele aflate la dosar și pe care domnii Ghișe și Mureșan le tot invocă, parcă nevenindu-le să credă că există atâtă orbire, nu și-au putut găsi, deocamdată, o formă de exploatare politică.

Trei incuzați și un avocat

năță moțiunii, a stat sub semnul unui partizanat excesiv. Nici o concesie făcută Opoziției, nici năcar în chestiunile evidente.

Opoziția venise pregătită la ședința de luni după-amiază, cînd se programase dezbaterea asupra moțiunii, să ceară audierea, în plenul camerelor, a domnilor Florică și Horthopan. Cum a răspuns majoritatea? Mai întii printr-un refuz categoric. Apoi, pentru că în sală ajunseră ecouri ale modului cum oamenii, care ascultațau transmisia în direct de la radio, privesc refuzul majoritată de a primi pe fostul comisar-șef al Gărzii Financiare, majoritatea a imaginat o soluție tipică. Vreți audierea lui Gheorghe Florică? Bine, vă concedăm acest lucru, dar atunci vom audia și pe cei din tabără adversă, pe generalul Voicu, pe colonelul Mureșan și pe procurorul general. Sunt foate multe situații de acest fel în mica noastră istorie post-revoluționară. La 28 ianuarie 1990 liberalii și țărănișii au cerut constituirea unui organism pluralist care să exercite puterea pînă la alegeri. Alături de echipa aflată la putere ar fi trebuit să vină și partidele active și protestatare, deci mai ales liberalii și țărănișii. Rezultatul a fost, așa cum bine se știe, constituirea C.P.U.N.-ului, în care au pătruns pînă la urmă toate partidele înscrise la tribunal, tot felul de grupuscule lipsite de identitate care au pulverizat orice tendință de coagulare politică. Opoziția era devalorizată printr-un soi de inflație. Cu accesul Opoziției la televiziune s-a petrecut un lucru asemănător. Zeci de grupări politice s-au perindat prin față camerelor de luat vederi, producind prin cumul o imensă confuzie. De această dată Opoziția a cerut audierea lui Gheorghe Florică, iar rezultatul a fost o serie întreagă de audieri și nu e de ignorat că la un moment dat s-a propus și audierea părinților militarilor ucisi în decembrie 1989 la Otopeni. Că avea sau nu vreo legătură cu subiectul discutat nu mai avea nici o importanță.

H.-R. PATAPIEVICI

Mîna și nasul

Îmbrățișarea pierdută

Am fost întotdeauna fascinat de caracterul imprevizibil și, în definitiv, improbabil al adevărului. Gîndirea de care uzăm noi, modernii, este o continuă complicitate cu hazardul. De ce a noastră, mai degrabă decât a celor vechi? Pentru că gîndirea noastră a încetat să mai împăie lucrurile, multumindu-se, din cînd în cînd, să le adulmece sau, și mai bine, să le imbrîncească. Cît timp înțelepciunea a putut fi un obiect al dorinței, facultatea noastră de a gîndi adevărul s-a învecinat fără hat cu disponibilitățile firești ale iubirii. Cărei iubiri? Firește iubirii pentru care un trup era pasiunea pentru o idee. De îndată însă ce ideile s-au deschis, oarba și amputată, gîndirii nu i-au mai rămas, pentru a "apuca", decât nările. În micul tratat *De facie în orbe lunaec* Plutarh ne informează că sufletele din Hades (însemnind, acest cuvînt pentru infern, "invizibilul") continuă să simtă mirosurile. Nuanța escatologică e lipsă: chiar și transformate în fum, lucrurile de după ekipoză s-ar mai putea încă recunoaște după miroș. Această concepție distanță, atribuită de Aristotel lui Heraclit, mă seduce prin curajul cu care preschimbă obiectele date în reprezentare, din trupuri care pot fi împăiate, în mirouri evanescent-îneșabile, după care gîndirea palpă fără a le mai putea apuca. Dacă adevărul este îmbrățișarea, cum poate fi atunci numită fraganță? Peste mai mult de un mileniu, și în eră creștină, un modern prin excepție (l-am numit pe Nietzsche) putea exclama, exaltat de minciuna lumii și a orecrui tip de veracitate, că geniul său stă în nări. Însetate de materia lor deceptivă, nările se definesc prin aviditate. Dar, fapt capital, și prin imposibilitatea discriminării. Mirosurile diferite se amestecă, în timp ce orice două obiecte diferite pot fi întotdeauna percepute distinct. Spre deosebire de mîini sau de vâz, nările favorizează percepțiile servile. Si întimplătoare, căci duhorile, ca și miresmele, bat de unde vor.

Miresmele

Distanța față de obiect este inevitabil și îndepărțare de gîndire. Ființa pentru care imaginea gîndirii este îmbrățișarea nu are nici o legătură cu ființa pentru care imaginea gîndirii este mireasma. Firește, acolo unde înainte găseai dorință și, uneori, placere trebuie să ne resemnăm să descoperim numai pedanteriile atipice ale unui anumit tip de asceză. Ceea ce modernii numesc cu aragonă puritatea gîndirii este o primejdioasă lepădere a tuturor acelor constringeri care ne separă, în chip salutar, de vacuitate. Si, cu cît lucrurile se transformă mai mult în miroș, cu atât setea refuzată de a le împăi devine mai avidă. Dacă îmbrățișarea este expresia naturală a egalității, posessa prin miroș este o formă nesăuoasă de jinduire. Contra opiniei comune, că imaginăție, atât arbitrar. Mai mult: obiectul jînduit prin aluziile deceptive ale miroșului este unul distorsionat, care va fi de acum înainte mereu despărțit de obiectul îmbrățișării prin resentimentul provocat de neputința eșecului. Eșecurile nasc inhibiții de nerăscumpărat. Iar distanță incontornabilă față de lucruri este mai mult decât un eșec: este un ultragiu. Obiectele pe care nu le mai putem atinge se transformă, din obiecte ale dorinței, în obiecte ale urii. Miroșul este înnebunitor pentru că, deși îți poate aduce, îneșabilă, carnalitatea lucrurilor,

lui, îți interzice totuși orice posesie fizică linșteitoare. Într-o lume de trupuri omul miroșului este condamnat la ipsațuile fără soluție ale îmbrățișărilor de aer.

Resentimentul

Cum s-ar putea oare susținei nostru mintui de setea pentru lucrurile pe care le simtă dar pe care nu le poate avea? Rădăcina resentimentului este interdicția de a posedă, atunci cînd, transcendental vorbind, posesia este în principiu posibilă. Aceasta este logica proastă a lumii: simtă, nu ai și detești. Sau: pari, nu ești și detești. Mai interesant este faptul că, aproape întotdeauna, rătăcirile adevărului se completează indiscernabil cu tribulațiile resentimentului. Pentru omul nesatisfăcut prin exellență care este omul miroșului, adevărul nu poate fi decât un hazard al reacțiiei resentimentare. Cînd tac ulcerațile, palidul chip al de neatinsului se întrevede. Fără folos. Resentimentul, ca și rătăcirea, este o spirală adincă infășurată în abisul finitudinii.

Inconsistență

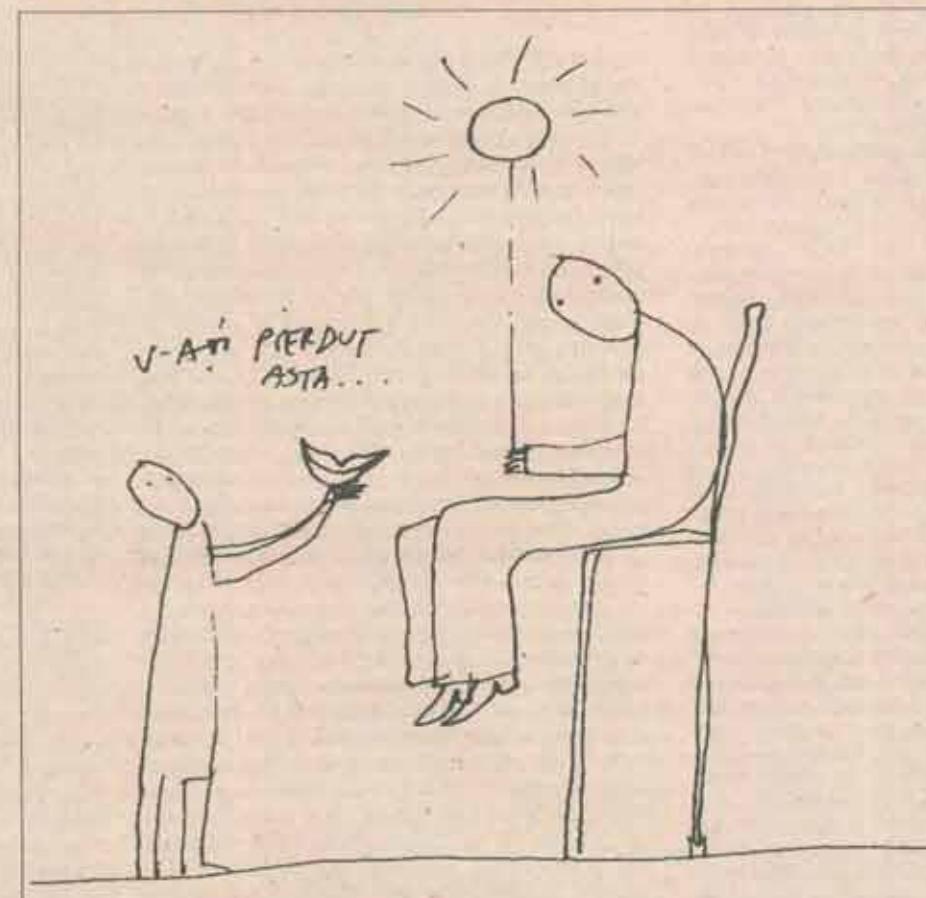
Natura noastră firească, acum, este izgonirea. De oriunde, din orice și din oricine. Ruptă de lucruri și izgonită din seninătatea săpturilor. Smulși. Aruncăți. Cine ar încerca să revină la prima îmbrățișare nu ar izbuti decât să siluască. Între gîndirea-sărut și gîndirea-miroș e loc pentru o mulțime de soluții de continuitate: prăpăstii sunt puzderie. Acum, cînd înțelepciunea nu mai poate fi iubită ca un exercițiu firesc (spre pildă: să ne aşezăm pe vine în jurul

trivire a bunului simt să admînă că noi, cu orice am avea la îndemînă, nu reușim de fapt să "apucăm" (puteți citi: aprehendăm) nimic. Că lumea e inconsistentă înseamnă acest lucru precis: în percepție noi nu primim trupuri, ori care ar fi simțul prin care ne ducem la obiect; noi primim numai miresme (sau, firește, duhor). Trăim, contrar aparențelor, într-o lume căreia î se potrivește vorba lui Heraclit: "Dacă toate ar deveni fum, nările le-ar putea recunoaște" (apud Aristotel, *De sensu* 5, 443^a). Firește, cine își imaginează că fumul poate fi organizat va scrie, sever și apodictic, a unsprezecea teză asupra lui Feuerbach. Încă mai ostentativ mi se pare exemplul bătrînului Lukács, care, în chiar anul morții, era obsedat de o mică propoziție-fetis, datorată manuscriselor lui Marx din 1844: "o existență lipsită de obiectivitate este o inexistentă". Pasiunea cazonă pentru obiectitate și obiectivitate relevă întotdeauna din voință de a trata miroșurile ca și cum ar fi trupuri. Sau, mai degradat, trupurile ca și cum ar fi cadavre. La rîgoare, în cazul lui Lukács, "obiectivitatea" pretindea ca încarcerea sa (din 1941, la Liubianka) să fie o eroare, în timp ce asasinarea lui Béla Kun să fie în definitiv justificată, întrucât acesta era un "fracionist" iar lupta împotriva lui Hitler justifica, în mod "obiectiv", totul. Există, firește, o foarte răspindită lipsită de a trata fumul lumii ca pe un beton armat. Dar există ceva drăcesc în a luta lucrurile prea în serios. Iar de aici, din această seriozitate pusă pe obiectivitate de fantezie, a țisnit întotdeauna singe. Desigur, simpla joacă explică întîrziearea cu care Lukács a intervenit în favoarea fiului său vitreg* arestat în URSS, în timp ce el, filosoful, adică iubitorul de înțelepciune, era deputat comunist în Ungaria. În schimb deraierea gîndirii sale este mai enigmatică, întrucât trimite la dificultățile pe care rădăcina resentimentară a voinei de a identifica cele două gîn-

cept istoric de obiectivitate abolirea, de către Stalin, prin decret, a legii valorii? Firește, mulți au cîrtit pe mutete împotriva unei asemenea ineptii (deși toți au aplaudat-o), dar morala ei a fost constant ignorată: trebuie spus că ea este atât consecință îspitei de a ignora că lumea în care trăim se poate doar mirosi și nu supune, cît și urmarea voinei resentimentare de a suprima prin violență infirmitatea de a avea doar o gîndire-miros și nu una îmbrățișare. În ciuda copleșitoarei sale inteligețe, Lukács a căzut adesea peste opțiunile oricărui imbecil de duzină. Cînd, în 1927, în decizia să sprîjine ferm poziția lui Stalin împotriva lui Troțki, filosoful aprobă implicit sensul penal pe care Stalin îl dădea falsității unei judecăți de doctrină. În mai 1971 el continuă să susțină că "un adversar al lui Stalin nu poate să fie un revoluționar". În mod obiectiv, firește, căci, dacă singura caale de a cunoaște totalitatea constă în identificarea cu poziția revoluționară, atunci opozitia fată de Stalin invalidează orice cunoaștere obiectivă, iar omul care î se opune se condamnă singur, potrivit frazei-fetis, la inexistentă. Peste ani, un lecuit de vanitatea de a mai lua drept beton armat volutele fumului de țigără, scria acest epitaft uitat și resemnat: "Cine s-ar fi gîndit vreodată că două cuvinte: «obiectiv» și «subiectiv», vor duce oamenii la gloră?" (Bellu Silber, *Monarhia de drept dialectic*, 1991, p. 139).

Eroarea

La Lukács mă fascinează faptul, în sine stupefiant, că o inteligență excepțională pare a fi de puțin ajutor în prinderea adevărului. Firește, adevărul nu este o substanță, dar noi avem simțuri pentru a ști dacă cineva este *dans le vrai* sau nu. Ei bine, Lukács, în majoritatea cazurilor, după o anumită vîrstă, în ciuda inteligeției, s-a dovedit un spirit fals. De ce? Cred că doar inteligența nu este suficientă pentru surprinderea adevărului. Dacă ne gîndim la Sartre, el este un exemplu aproape tragic de gîndire falsificată de bruijul unei emisiuni verbale împotriva monstruoase și geniale, emisie dilatătă în chip apocalitic, pînă la scăparea de sub control, în *L'Idiot de la famille*. Unde, să fim atenți, nu inteligența lipsește, este, împreună cu o oarecare finețe, din belșug, ci altceva. Ce? În manieră discursivă, răspunsul e foarte dificil de dat: el poate fi mai degrabă arătat cu degetul, căci natura sa este unică și particulară și nici o inteligență nu îl poate analiza în afara contextului. Altfel spus, dincolo de lume noi nu mai suntem noi (și oameni), ci altceva. Nu mai puțin, după cum este o bună igienă sufletească să îți pui viață în primejdie din cînd în cînd, este o bună igienă mentală să nu luăm lucrurile prea în serios. Argumentul prin care mi-am sprîjinit această afirmație poate părea insolent. În orice caz, prețul de singe este evitat dacă reușim să ne comportăm fată de lucruri ca și cînd ar avea trup, dar să ne incredem în realitatea lor ca și cînd ar fi doar bune (sau oribile) miresme. Cît privește acțiunea, inteligența e în misiuni. Cît privește metafizica, subtilitatea e în nări. Cel puțin deocamdată (și aici),

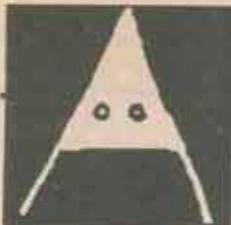

cuptorului), singurul exercițiu legitim al gîndirii e rămas modestia. Căci lipsita cea mai puternică e să ne transformăm în mistagogi (măcar că suntem total incapabili de a ne ridica fie și numai pe noi la inițiere). Falșii profeti pululează tocmai acolo unde posibilitatea lor este exclusă. De ce? În sine, lipsa de trup a săpturilor de miresme e neverosimilă: există o puternică impo-

diri o pune constant în calea opțiunilor noastre celor mai banale. Să luăm un exemplu. Piața de valori, cu fluctuațiile ei neunivoce, are, față de o lege de tip comandă-execuție, exact consistență fumului: în termenii celor obsedăți de a identifica putativ cele două gîndiri, piața de valori nu este obiectivă. În termenii frazei-fetis, este o inexistentă. Nu a fost oare perfect solidară cu acest con-

* Această poltronerie face un frumos pandant filisteinei lașității de care a dat dovadă Marx față de fiul său nelegitim, pe care a refuzat totă viață să-l vadă și pe care nu l-a ajutat cu nimic.

"Acesta a fost sacrificat mai întâi prejudecăților lui Marx, iar mai apoi imaginii sale" de revoluționar. (Th. Sowell, *Marxism, Philosophy and Economics*, 1985, p. 176).

ACADEMIE

92

Viața secretă a ACADEMIEI IX

HORIA SCUTARU

Membru corespondent al Academiei Române

În apărarea Academiei Române

În urmă cu săptămâni de ani, într-un elegant și plin de invățăminte discurs de recepție¹⁾, dl. Dimitrie Gusti consideră că un pericol demn de luat în seamă la care se expune o instituție cu un lung trecut, cum este Academia Română, este acela de a nu fi bine înțeleasă de opinia publică. El consideră că: "opinia publică activă și deschisă se ocupă de tot și voiește, nu fără motiv, a-și da seama de tot". El era de părere că nu este inutil să se explice altora din afara Academiei Române ce este această instituție și ce ar vrea să fie. Prin acest efort s-ar putea obține chiar o mai bună autocunoaștere. Dimitrie Gusti definează ca fiind funcția specifică a Academiei Române aceea de "reprezentantă permanentă a intereselor înalte științifice și artistice ale Națiunii". Această funcție este "o necesară și profundă funcție socială și etică". El îndemna Academia Română să iasă "din ea însăși pentru o acțiune comună națională".

În încercarea de a urma sfatul lui Dimitrie Gusti astăzi se ivește imediat problema stabilirii unor scopuri demne de a fi urmărite de Academia Română. Or, ce scop poate fi mai urgent și mai nobil decât acela de a contribui la însănătoșirea socială și morală a Națiunii? Dar ca să-i poti sămădui pe alții trebuie să fii tu însuți sănătos. Dimitrie Gusti consideră că Academia trebuie să fie "un simbol al aderării democratice, al democrației aristocrate..., adică o autoguvernare și autoresponsabilitate socială a unor personalități, ajunse la un cît mai mare grad de dezvoltare". El continuă: "Membrii ei sunt aleși în mod liber, nu numiți; odată aleși ei sunt egali - ... - ei nu cunosc între ei altă autoritate decât aceea a științei și talentului; magistraturile academice sunt temporare, iar guvernanța este directă și continuu sub controlul tuturor; în sfîrșit, responsabilitatea academică și cea mai fină dintre formele responsabilității - adică aceea pe care o are fiecare membru față de conștiința lui proprie. Nu sunt acestea oare virtuțiile unui guvernămînt într-adevăr democratic?"

Din păcate, din informațiile din presă, cit și din informațiile obținute direct, dar pe un interval de timp scurt, rezultă un diagnostic deceptiv: Disens!²⁾ Conform cu studiul distinsului nostru coleg există două tipuri de surse ale disensului: surse cognitive și surse sociale. În primul caz diferența de opinii se datorează lipsei de cunoaștere și neputinței de a analiza problemele într-un mod clar și riguros. O astfel de sursă a disensului este specifică problemeelor cu soluție unică. Pentru depășirea disensului ar fi deci necesară o mai bună informare, adică un acces nestinjenit la sursele de informare și dorințe de a le folosi pe deplin. Sursele sociale ale disensului sunt specifice problemelor cu soluție multiplă. În acest caz alegerea unei soluții este echivalentă cu adoptarea unei strategii și tactici politice care să impună soluția nu prin argumente rationale, ci pe baza puterii sociale. Disensul este în acest caz o reflectare a existenței unor interese diferite și chiar divergente. Diferențele de poziții și

interese se manifestă în diferențe de opinii, atitudini și aspirații. Studiul citat²⁾ se limitează la cazul unor comunități cu un mare grad de omogenizare, care mărește sfera interesului comun.

Dacă membrii Academiei ar fi doar savanți idealii care au avut și au o existență simplă, plină de jertfe dezinteresante și închinată cu devotament creației, precum li descrie Dimitrie Gusti, atunci modelul acesta ar putea fi aplicat cu destulă incredere. În acest caz începe să fie predominant rolul corectitudinii și completitudinii informațiilor asupra problemei în dispută²⁾. Or cum de obicei complexitatea colectivităților implică o scădere a calității informațiilor, rezultă că în general disensul este mai probabil.

În aceste cazuri, consensul poate fi realizat prin două tehnici distincte: i) prin delegarea autorității și ii) prin decizie colectivă²⁾. Primul caz presupune existența unei persoane care dețin o cantitate de informații net superioară aceleia deținute de oricare alt membru al acelei colectivități. Consensul va fi cu atât mai ușor de realizat, cu cît majoritatea este mai ignoranță. Deci conducătorul va ajunge repede la concluzia că este mai eficient să mențină pe cei conduși într-o stare de ignoranță cît mai avansată cu putință. Apare deci ușor tentația de a utiliza puterea pentru a impune consensul. În cazul deciziei colective se definesc cîteva tehnici de realizare a consensului²⁾. Procedura cea mai simplă este votul. Cîteva reguli pentru realizarea consensului prin decizie colectivă, în cazul în care disensul are la bază surse cognitive, ar fi următoarele: a) distingerea problemelor certe de problemele incerte; b) distingerea informațiilor certe de informațiile incerte; c) acceptarea pluralității de preferințe; d) decizia trebuie să fie considerată deschisă; e) punerea în evidență a interesului general; f) evitarea proiectării, în opinii exprimate, a interesului personal. Concluzia clară este că se poate obține consensul prin manipulare. De altfel, manipulatorilor li se și recomandă să "facă eforturi suplimentare de a nu se angaja într-o soluție sau altă, mai ales de la începutul discuției"²⁾.

A manipula înseamnă a face politică. Prin urmare chiar și cel mai dorit și mai nobil scop - consensul - presupune folosirea acestei mult hulite "politici".

Este evident că Academia Română trebuie să se opună oricărei încercări de a fi transformată în teatru pentru confruntări politice între partide politice. Dar ar fi impardonabilă naivitatea de a crede că simpla stipulare a autonomiei ei ar avea drept consecință descurajarea acelora care din 1948 pînă în 1989 au folosit-o în scopuri politice. Autonomia unei instituții ca și libertatea individuală se "cuceresc" permanent, ele fiind rezultatul unui echilibru de forțe reglementat prin legi și prin forța opiniei publice interne și internaționale. Manipularea politică a Academiei nu ar fi fost posibilă dacă nu ar fi existat acei membri ai acesta care au consimțit să colaboreze în diverse forme, cu diverse grade de solicitudine și din diverse motive.

Să presupunem că aceia care nu au colaborat nici cu cotropitorul, nici cu "cozile lui de topor" se înalță la acea înțelegere și iubire creștină față de aceia care au greșit și își uită și morții și răniile și înjosirile și mizeria materială trecută și prezentă care, toate, au fost și continuă să fie consecințe ale acestui refuz. Dar cîtă răbdare și înțelegere î se poate cere unui om? Mecanismele cunoscute, metode cunoscute, oameni cunoscuti încep să repară și să ne dirigeze din umbră. Oricită detasare și oricîtă dispozitie ar avea un om de a aplica presupunția de nevinovăție, nu se poate să nu fi socat de ubicuitatea și omnipotența anumitor personaje din aparatul burocratic al Academiei Române.

Desigur se poate invoca profesionalismul și experiența acestor funcționari. Dar atunci cînd află, ca în cazul d-lui Gh. Prisăcaru, că este simultan unul dintre conducătorii PDSR³⁾, membru al consiliului științific al Institutului Român de Studii Internaționale, director pentru relații externe și cancelarie al Academiei Române, membru al colegiului de redacție al revistei Noesis și chiar la un pas de a ajunge ministru, începi să te întrebă dacă autonomia și echidistanța Academiei Române nu constituie doar firma sub care se ascund potențialele ingerințe ale partidului de guvernămînt. Desigur că presupunția de nevinovăție este sfîntă și trebuie să o aplicăm tuturor, fără discriminare. Cu toate acestea nu pot să nu remarc o nervozitate și o nerăbdare stințești în a impune Adunării Generale anumite soluții. Acestea sunt tipice activiștilor cu care am avut atât timp de-a face. Or, cum nu pot să cred că ele aparțin Președintelui Academiei Române, sunt tentați să întreăresc o prea apropiată colaborare. În cele cîteva situații la care am fost martor se pot pune în evidență tentativile de a obține consensul pe baza unei incertitudini mult prea avansate pentru a fi decentă în cazul unei Academii. Tentativa de a exploata buna-credință și cumsecădența savanților este mare. Totuși nu este corect și nu se poate asigura un consens real și demn atunci cînd se numără și voturile celor care nu sunt prezenți, atunci cînd se înșină instiții sau li se acordă egida fără a se discuta în Adunarea Generală, atunci cînd se încearcă promovarea sau chiar alegerea în Academia Română a unor personalități cu un trecut neglijios și cu un prezent controversat, atunci cînd nu se respectă statutul sau se încearcă modificarea sa chiar cu riscul pierderii generozității sale inițiale.

Eu cred în capacitatea noastră de a ne opune unor noi metode de manipulare și cred în posibilitatea noastră de a ne apropia de idealul descris de Dimitrie Gusti în discursul său de recepție atât de sugestiv și elegant intitulat: "Ființă și Menirea Academilor".

D. Discursuri de recepție la Academia Română, Editura Albatros, București 1980, ediție îngrădită de Octav Păun și Antoaneta Tănărescu.

*2). Cătălin Zamfir: Sursele cognitive ale contradicțiilor sociale, în culegerea *Contradicții sociale în socialism*, Editura Politică, București, 1980, pp. 273-290.*

3). România liberă, marți 3 august 1993, p. 3.

OSLOBODENJE

OUIȚIUL INDEPENDANT DE BOŞNIA-HERZEGOVINA

În ciuda pierderilor umane și a distrugerilor materiale, Oslobodenje, ultimul ziar independent din Sarajevo, continuă să apară. În semn de solidaritate cu el, comunitatea internațională a jurnaliștilor va publica pagini și ediții speciale la 16 septembrie 1993, dată la care Oslobodenje aniversează 50 de ani. Din România, pentru operațunea "Oslobodenje" a fost cooptată revista "22", care va publica la 16 septembrie o ediție specială. La operațunea "Oslobodenje" participă următoarele publicații din întreaga lume:

Al-Ahram & Al-Ahram International (Egipt); Al-Fajr (Ierusalimul de Est); Al-Quds (Ierusalimul de Est); Al-Nahar (Liban); Cuore (Italia); Dagbladet (Norvegia); Dagens Nyheter (Suedia); Daily Yomiuri (Japonia); Delo (Slovenia); Demokratia (Bulgaria); Der Standard (Austria); El Espectador (Columbia); El Diario de Caracas (Venezuela); El-Watan (Algeria); Feral Tribune (Croatia); Charlie Hebdo, La Croix, La Montagne, La Nouvelle République du Centre-Ouest, La Voix du Nord, Le Bien Public, Le Courrier Picard, L'Événement du Jeudi, Le Parisien, Le Progrès, Le Provencal, Le Républicain Lorrain, Les Dernières Nouvelles d'Alsace, Midi Libre, Ouest-France, Sud Ouest (Franța); Frankfurter Rundschau (Germania); Gazeta Wyborcza (Polonia); Haaretz (Israel); Helsingin Sanomat (Finlanda); Het Parool (Țara Baschetă); Il Giorno (Italia); Il Piccolo (Italia); Jornal de Brasil (Brazilia); Kinyamateka (Ruanda); La Libre Belgique (Belgia); La Nación (Chile); La Presse (Canada); La Presse (Tunisia); L'Archipel (Insulele Comore); La Repubblica (Italia); La Semaine Africaine (Congo); La Tribune de Genève (Elveția); Le Mékong (Cambodia); Le Messager (Camerun); Lidove Novinky (Cehia); L'Observateur (Mali); L'Opinion (Maroc); L'Orient - Le Jour (Liban); Madagascar Tribune (Madagascar); Magyar Marca (Ungaria); Milliyet & Milliyet International (Turcia); Monato (Belgia); Monitor (Muntelegru); N'djamena Hebdò (Ciad); Público (Portugalia); Remesha (Burundi); Republika (Macedonia); Rilindja (Kosovo); Sme (Slovacia); Sonntag Zeitung (Elveția); Sud Quotidian (Senegal); Tagesszeitung (Germania); The Irish Times (Irlanda); The Jordan Times (Iordanie); The Namibian (Namibia); The Nation (Kenya); The Guardian (Marea Britanie); The Weekly Mail (Africa de Sud); Times of India (India); To Vima (Grecia); 22 (România); Vremea (Serbia); Weekendavisen (Danemarca); Yomiuri Shimbun (Japonia); Zeri Rimini (Albania); Ze Rubezhom (Rusia).

În prezent economist-șef la Banca Națională a României, Daniel Dăianu este membru fondator și președinte al SOREC (Societatea Română de Economie) și IRIJ (Institutul Român pentru Libera Întreprindere). În ultimii trei ani a lucrat în calitate de cercetător invitat la Departamentul de Cercetare al FMI, la Russian Research Center al Universității Harvard și la Woodrow Wilson Center din Washington DC.

Publicații recente: Funcționarea Economiei și Echilibrul Extern (ed. Academiei, 1992); Echilibrul Economic și Moneda. Keynesism vs. Monetarism (Humanitas, 1993); Transformation and the Legacy of Backwardness (Economies et Sociétés, aprilie-mai 1992).

În pregătire lucrarea De la Comandă la Piață – reflecții asupra tranzitiei.

Când interesele naționale intră în joc, se poate ajunge și la conturile secrete ale dictatorilor

Ce ne puteți spune despre conturile din străinătate ale familiei Ceaușescu?

Din păcate nu știu nimic despre ele. Aproape toti dictatorii se gindesc la zile negre și au bani afară. Există persoane care știu numerele de conturi, bancherii din băncile în care se află asemenea conturi și ei. Unele țări au reușit să le obțină. De exemplu, Filipine a ajuns la o parte din banii lui Marcos. Este foarte greu, pentru că și bancherii opun rezistență teribilă: obținerea accesului creează un precedent care reduce aura de impenetrabilitate a sistemului și reduce din ceea ce înseamnă garanția supremă a deponentului – de a ști că banii vor fi protejați. Mișcarea banilor în lume este urmărită și cunoscută de către bancheri și de către serviciile speciale din principalele țări. Mai ales cind sunt lezate interese mari ale unor state mari.

Fondurile lui Ceaușescu reprezentau un interes mic al unei voci destul de mici?

Admitând că au existat aceste conturi, că existau sume considerabile, ar trebui văzut dacă n-au fost folosite în diverse scopuri. În general, într-un moment critic, în care probabilitatea să pierzi ceea ce consideri că este de mare preț crește, sigur că se poate lua o asemenea decizie. Dar aici intrăm într-un domeniu al speculațiilor. S-ar putea să și sună ca o profeție care se autoîmplineste, pentru că aproape inițiez un curs al evenimentelor. Își ajungem la o situație paradoxală: cel care încearcă să se protejeze, pentru că este mic și neajutorat, poate sugera sau poate chiar determina un curs, o evoluție. La scara istoriei avem exemple de țări care au crescut sau au descreșterea. Marea Britanie a făcut istoria lumii în secolul XIX; nu aceasta este situația Marii Britanii în secolul XX și cu atât mai mult nu cred că va fi în secolul XXI. Japonia nu exista pentru civilizația noastră pînă la revoluția inițiată de dinastia Meiji, după care am asistat la o ascensiune extraordinară a Japoniei, un comportament imperial cu o expansiune militară în perioada interbelică pe fondul dezvoltării industriale. Iar în perioada războiului rece, o expansiune economică fantastică, care a și făcut pe unii să declare că Japonia contrabalansează prin victoriile economice pierderea

Un guvern de coaliție

DANIEL DĂIANU

în dialog cu GABRIELA ADAMEȘTEANU

războiului. Deci, la scara istoriei, putem să vorbim în termeni de agent mic care devine agent mare, sau agent pasiv care devine agent activ. Dar pe perioade care au semnificație pentru indivizi (ani sau zeci de ani), nu se poate gîndi că o țară își poate schimba radical un statut. Acest lucru este cu atît mai valabil cu cât țara este mai mică, teritoriul mai mic, populația mai mică.

Și așa ajungem la statutul României – obsesia resemnată a românilor. România are un statut mai prost decît i-l ar propune teritoriul, populația etc.

În comparație cu alte țări din zonă, cu Grecia de exemplu, România este bogată. Deci prin prisma acestor date, într-adevăr, România nu a cunoscut o evoluție care să-i îi pusă în valoare potențialul. Judecată cu standarde regionale, aplicate numai perimetru comunist, România a avut și are și acum o evoluție nefavorabilă în zonă. Dacă ne uităm la indicatorii macroeconomici, observăm că performanțele noastre sunt mai slabe decât ale Bulgariei. Există cercuri concentrice ale tranzitiei: există o tranzitie post-comunistă în Europa privită ca totalitate, pentru că ceea ce se întimplă în zona post-comunistă afectează și Europa care n-a fost comunistă. și în cercul mare (lumea în ansamblu) are loc o redistribuire a puterii economice și politice.

Centrul de gravitație economică se mișcă lent, dar sigur, către aria Pacificului. Acest fapt are implicații în ceea ce privește relațiile internaționale și modul în care se va regăsi și reface alcătuirea instituțională ce ordonează relațiile inter-statale. Sint, de pildă, vocile care pledează pentru ca Japonia și Germania să intre în grupul membrilor permanenți ai Consiliului de Securitate, tocmai datorită importanței lor economice. Marea Britanie și Franța nu privesc favorabil așa ceva, pentru că țările care pierd teren caută să folosească celelalte atuuri în diplomația globală, diplomația regională sau subregională.

Țările occidentale încearcă să-și stopeze declinul de vitalitate

Eu nu am înțeles că între țările europene importante – Germania, Franța, Marea Britanie, Italia – se va accentua competiția, pe fondul dificultăților economice și pe fondul dinamicii sferelor de influență în refacere sau în creare în Europa. Mai este și China, care se conțurează ca o suprapunere în secolul XXI. Va putea însă China să meargă în acest ritm fără a se produce convulsii sociale și politice? Această revoluție economică extrem de insidioasă în China nu poate să nu alătură consecințe pe plan politic. Centrul de putere care se numește Partidul Comunist Chinez pierde din autoritate pentru că puterea se distribuează în sistem datorită pieței. Pe de altă parte, se pună chiar problema stabilității Chinei, ca stat de dimensiune foarte mare, în condițiile în care, totuși, evoluția diverselor provincii nu este omogenă: riscul este ca raporturile dintre diversele provincii sau subspații să se tensioneze. Acest lucru l-am observat, de pildă, în starea sistemului monetar european și spargerea mecanismului cursurilor valutare. Eurocratii de la Bruxelles au gîndit că o integrare europeană grăbită va omologiza spațiile naționale economice. Dar nu s-a întâmplat așa. Mai mult, sistemul monetar european a funcționat ca un corset, care uneori te poate ajuta să devii mai agreabil fizic, dar îți poate lăsa și aerul de care ai nevoie. Șocurile externe legate de reunificarea Germaniei, proximitatea de mare instabilitate a țărilor aflate în tranzitie post-comunistă, faptul că Europa Occidentală în tot deceniu trecut a pierdut din vitalitate, au avut consecințe. În timp ce țările aflate în tranzitie se confruntă cu marea problemă a construirii unor entități viabile din punct de vedere economic, țările occidentale sunt confronțate cu o mare sfidă: stoparea declinului de vitalitate. O economie poate să fie viabilă, dar nu necesarmente și vitală.

Marea Britanie are o economie viabilă, oamenii trăiesc bine, mecanismele care asigură prezervarea democrației funcționează bine și (acest ce este mai important) au funcționat bine în momente de restricție, dar aceasta nu înseamnă și că spațiul este vital. Spațiile sunt Japonia, țările asiatici (inclusiv Thailanda, Malaezia, provincii ale Chinei). și americanii au

probleme structurale, chiar probleme legate de infrastructura fizică și infrastructura educațională, ori de calitatea sistemului de instrucție. Spațiile cele mai vitale sunt cele care investesc cu eficiență în om.

Avem un talent ieșit din comun în a ne împușca singuri în picior

Țările care investesc în om sunt țări cu o situație economică bună. Investiția în educație este o investiție care nu aduce imediat fructe, și ea se produce mai ales în societăți asezate, în spații în care agenții economici, agenții sociali, agenții politici lucrează cu orizonturi de timp lungi, spații în care doza de certitudine este ridicată. Incertitudinea, instabilitatea (care caracterizează nu numai România) duce la conturarea unei mari provocări pentru țările aflate în tranzitie: avem oameni cu o bună educație care, în condiții de stabilitate socială și politică, s-ar putea să își fructifice mult mai bine și ar putea fructifica potențialul care există în aceste țări. Din nefericire, instabilitatea reduce mult din productivitatea indivizilor – și ca agenții individuali și ca grupuri. Judecind lucrurile în perspectivă, ceea ce acum reprezintă un atu potențial (dar nu actual) s-ar putea să piară pentru că nu este valorificat și ca atu potențial – pentru că educația este un proces continuu. Noi am fost societăți inchise, în sensul cel mai larg, nu numai în sensul unei societăți inchise față de democrație, ci și prin granițele inchise, prin lipsa de circulație a informației, prin izolare oamenilor. Faptul că ne deschidem ar trebui să faciliteze procesul educațional, dar pe de altă parte există factorii pe care i-am menționat: incertitudine, instabilitate, pierdere de speranță.

Și absorția de cadre, pentru că, totuși, cei mai buni rămân în Occident.

Eu nu pot să-i spun o "fugă a creierelor", pentru că dreptul de care nu te poți atinge al unui om este de a trăi acolo unde consideră că se poate realiza cel mai bine. Dar, din punctul de vedere al unei entități naționale, nu se postează să nu ținem cont de acest fenomen. România are un stoc de capital uman, indiferent dacă este bine sau nu este bine utilizat, iar calitatea lui va depinde de flux, deci de procesul educațional, de cum vor evolua școlile, universitățile noastre, cum se vor utiliza acești tineri (pentru că, cel puțin teoretic, presupunem că omul are astăzi libertatea de a hotărî asupra destinului propriu). Cam așa cred eu că trebuie să gîndim dinamica capitalului uman. Dar investiția în om depinde de întregul proces investițional, care mai departe trebuie judecat în termeni economici, sociali și politici. și aici putem să evaluăm șansele României, avînd în vedere potențialul, judecat la rece, în raport cu vecinii proxiimi, o moștenire și istoria începută cu decembrie '89. Nu se pot contesta pași pe calea reformelor economice, dar trebuie să judecăm ce am făcut avînd în vedere ce fac și alții. Avem un talent ieșit din comun în a ne rata șansele, în a ne împușca singuri în picior. Țările nu au numai amici, au și dușmani (la figură, sigur), care întesează sau chiar te împușcă în picior. Cu noi însă este foarte grav pentru că ne împușcăm singuri în picior – voit, involuntar, dar se întâmplat frecvent.

Dați-ne cîteva exemple de asemenea șanse ratate în politica economică.

În timpul guvernării Stolojan, în perioada iulie-august, România a reușit unificarea cursurilor de schimb, care foarte repede s-a pierdut în septembrie, datorită alegerilor. și acum alergăm după o întărire mișcătoare.

Credibilitatea asigură succesul guvernelor care fac reformă

Unificarea cursurilor a fost o mare achiziție structurală, a arătat că acest lucru este posibil și a creat șansele pentru funcționarea unei piețe valutare. Dacă funcționează cum trebuie, piata valutară nu numai că asigură transparentă, dar egalizează șansele întreprinderilor în a avea acces la valută. Există teamă că existența acestei piețe valutare ar alimenta puseurile

ar fi vital în momentul de față

inflaționiste, datorită dependenței massive a economiei românești de importuri de materii prime și energie și datorită faptului că ele au o pondere considerabilă în importul total. Ar fi incorrect să afirmăm că cei care își manifestă teama de impactul inflaționist al dinamicii cursului o au în mod nejustificat. Într-dinamica cursului de schimb și miscarea prețurilor interne există o influență mutuală. Însă, având în vedere problemele economiei românești, noi nu putem să mărcăm prăjitura și a doua zi să o găsim în frigider.

Am pierdut încă o șansă atunci când cursul pe piața neagră era foarte aproape de cursul oficial. Când cursul oficial și cel de pe piața neagră coincid, unificarea se realizează "de facto". Problema este că în continuare să ai o politică care să permită funcționarea pieței valutare. Ea presupune folosirea combinată a instrumentelor de politică economică, monetară, fiscală, comercială, industrială. Si mai intervine elementul de credibilitate, neglijat aproape cu desăvârșire de responsabilitățile politicii economice. În teoria economică se operează mult cu așa-numitul "Policy Credibility", iar guvernele care au avut succes în programele de reformă economică au fost cele care au asigurat un coefficient ridicat de credibilitate a politicii. Guverne nesigure, care manifestă fluctuații mari, care cedează foarte ușor, care anunță ceva și fac altceva, care au schimbări la 180 de grade nu numai că apar în ochii publicului cu un bilanț deconcertant și cu semnale care se bat cap în cap, dar creează o memorie a agenților ce nu favorizează o politică de stabilizare. Relația între cel care formulează politica economică și încearcă să o aplique și cel care suferă măsurile politicii economice devine o relație de "care pe care", într-un sens negativ. Aplicând teoria jocurilor, putem vorbi și de o relație posibilă, unde intervine cooperarea și increderea reciprocă. Când nefiindcrederea este mare, "care pe care" înseamnă instabilitate, conflict, incertitudine. Erori și comis și Guvernul Roman, și comis și Guvernul Stolojan, comis și Guvernul Văcăroiu. Noi trebuie să facem ceva; eu exagerez puțin acum, dar am sentimentul de multe ori că nufărul acoperă lacul. Sigur că societatea umană nu este un mecanism tehnic și există o autoreglare. Autoreglarea se realizează prin conflictualitate. Conflictele duc la o "reglare a conturilor" – și la reglare în general. Dar societățile care au asemenea mecanisme de autoreglare pierd în competiția globală, pentru că energia, vitalitatea indivizilor luată ca entitate individuală nu se traduce în vitalitatea sistemului. Vitalitatea entității care-i cuprinde pe toti se disipa, se pierde multă energie.

La noi oamenii nu economisesc, mulți au veniturile serioase amputate, dar nici cei care au cîștigat nu economisesc. El fug de moneda națională, economisesc valută, ori cumpără bunuri, dar acumularea nu se produce. Pentru o societate care consumă mai mult decât produce există două posibilități: ori consumi ceea ce ai produs plus import, deci te împrumută de la parteneri, ori consumi ceea ce ai produs și mai iezi și din cămară. Cămașa însă își termină merindele după un timp și atunci societatea este autofagă; asta este o societate care pierde. Singura posibilitate este să te mai păsuiască ceilalți, să te împrumute, dar la un moment dat se închide și acest robinet. Incertitudinea, instabilitatea sunt induse și de neclaritatea privind structura drepturilor de proprietate. În privința proprietății de stat assistăm la o delapidare pe scară largă. Deși au fost împroprietăriți, cei mai mulți dintre țărani n-au certificate de proprietate, și acest lucru nu favorizează comportamentul unui țărăne care nu are garanție că poate să investească. Politica de stabilizare a avut rateuri, ceea ce a dus la această rată ridicată a inflației. N-am reușit să punem pe picioare o strategie de promovare a exportului – absolut necesară în condițiile în care noi am pierdut piețe externe și în condițiile în care exportul, datorită efectelor sale de multiplicare, ar fi putut să tragă economia. România are un potențial important de export, dar el nu este valorificat așa cum trebuie.

La finele anului '89 o mare parte era export forțat și însemna suferință oamenilor, totuși România exportă mai bine de 8 miliarde de dolari; acum am ajuns la jumătate. Sigur că și economia funcționează la alti parametri, am pierdut piețele externe, piața fostului CAER era o piață puternic protejată, dar este cert că România poate exporta mai mult. Deci este momentul

să se adopte măsuri radicale, ar trebui să reușim o stabilizare macroeconomică simultan cu o deschidere politică care să favorizeze un nou curs al politicii economice. Când vorbesc de deschidere politică am în vedere chiar formarea unui guvern de coalitie, care (eu zic) este vital în momentul de față. Avem nevoie de o deschidere politică pentru a merge altfel în politica economică. Este ca o străpungere tehnologică; pentru noi însă ar fi vorba de o străpungere politică.

N-o să restructurăm economia românească doar cu Coca-Cola și Colgate-Palmolive

Ar însemna eforturi susținute de stabilizare macroeconomică și eforturi de a impinge înainte privatizarea, care pare să fie blocată. România ar putea să fie percepută mai bine (sau mai puțin rău) de către partenerii noștri. Aceasta ne-ar ajuta să avem o infuzie de capital pentru restructurarea economiei românești. Cu Coca-Cola și cu Colgate-Palmolive noi o să restructurăm economia românească. În fond putem consuma și în Cabinda, în Africa, Coca-Cola și Colgate-Palmolive. România are nevoie de investiții productive. Marile companii petroliere au experiență în a negocia și opera în zone cu instabilitate, incertitudine, deci nu este relevant faptul că asemenea companii vin în România. Noi ar trebui să ne întrebăm de ce nu vin firme mari construcțioare auto, cind noi avem forță de muncă calificată și facilități industriale. Dacă am reușit această străpungere politică simultan cu măsuri hotărîte de a merge înainte cu reforma, care să ducă la o infuzie de capital, am reușit să spargem un cerc vicios. Partenerii noștri spun: "nu venim pentru că nu aveți stabilitate socială, politică, nu sunteți atrăgători". Pe de altă parte noi argumentăm: "dacă ați veni, ne-ați ajută să ne schimbăm, și atunci am fi mai atrăgători". Sigur că există și un alt risc. Fostul sistem avea o logică a controalelor, iar o societate răvășită de probleme (nu numai economice) este o societate aflată sub un foc continuu (ca o economie de război). Răz-

datorie morală. Vorbind în termeni foarte pragmatici, ei produc sau nu stabilitatea așa cum produce siguranță, securitate națională. Stabilitatea ca bun public poate fi manufacturată de guverne și în virtutea unei logici a societății deschise, fie în virtutea unei logici a controalelor. Dar atunci mai avem stabilitate? Într-o perspectivă istorică, prin logica controalelor nu se poate vorbi de stabilitate, pentru că logica controlului înseamnă subordonarea individului și într-o perspectivă istorică se acumulează tensiuni care duc în final la o explozie mai mult sau mai puțin violentă. Există o dinamică a controalelor; începi cu 2-3 controale, ele se reproduc și proliferă în sistem. Aceasta ar fi un pericol. Noi avem nevoie de curaj și de o anume înțelegere a momentului istoric prin care trece țara: înțelegerea pericolelor în zonă (Bosnia-Herțegovina, Kosovo, Macedonia, Transnistria), deci înțelegerea problemelor interne concomitent cu perceperea corectă la dimensiunea potrivită a pericolelor pentru țară, plasând totul la confluență marilor tendințe pe plan mondial. Oamenii politici au o răspundere foarte mare, și fiecare cetățean are o răspundere.

Dar răspunderea oamenilor politici din zona Puterii față de fenomenele de corupție care se discută acum?

Corupția este o boală a subdezvoltării și a tranzitiei. Întîlnim corupție și în societăți dezvoltate, cazul Kanemaru nu este izuat, el exprimă de fapt chiar funcționarea suprastructurii politice în Japonia. Dar cu cît un spațiu este mai subdezvoltat și mai lipsit de transparență (mă gîndesc la structura drepturilor de proprietate, la modul în care acestea sunt consfințite de lege și respectate de oameni), probabilitatea ca fenomenul corupției să afecteze foarte supărător structurile economice și politice este mai mare. Putem să luptăm contra corupției la nivelul consfințirii drepturilor de proprietate, transparentării societății din acest punct de vedere, dar și la nivel de suprafață (nivelul politic). La nivel de suprafață se poate acționa prin oamenii politici. Ei sunt motivați de interesul personal, de grup, dar în măsură în care, punând în balanță interesul național cu interesul de grup sau personal, inclină către protecția interesului național, ei vor acționa. Eu cred mai că se îmă în acțiuni de adâncime – privatizare sau, dacă statul totuși va rămâne proprietar o bună perioadă de timp, să-și exercite atribuțiile de proprietar așa cum trebuie. Privatizarea nu trebuie să fie a cuiva și să servească unora care se bat cu pumnii în piept că sunt patrioți; privatizarea este a tuturor, este un bun public. Sigur că nu toți vor primi în mod egal, acest lucru poate nici moral, nici echitabil nu este, oamenii au înzestrări deosebite și au suferit în mod diferit în regimul trecut. Dacă le-am da acum tuturor la fel, n-am dezavantajă pe cei care au muncit mai bine?

Este un criteriu pe care nu-l introduce nimănii.

Nimeni nu-l introduce, pentru că aici s-ar putea spune "bine, dar de ce să creăm o nouă inechitate?". Și aici ar trebui să găsim o cale de mijloc. Dacă vom căuta să-i mulțumim pe toți, vom rămâne lipiți locului.

Nu suntem de acord cu cei ce spun: "sîntem prea săraci și să avem protecție socială"

Noi trebuie să reluăm procesul de creștere economică astfel încât cei mai dezavantajați să poată fi ajutați de ceilalți. Eu nu pot să fiu de acord cu cei care spun: "suntem prea săraci și să avem protecție socială". Cei dezavantajați trebuie ajutați, dar fără să afecteze gama de stimulente care energizează acțiunile fiecărui.

Fenomenul Caritas se extinde. Este și unul din mari dezavantaje ale Clujului, un oraș stagnat. Există o explicație economică pentru funcționarea lui?

Ei mizează pe intrările de bani mai mari decât ieșiri. Există un punct de inflexiune și eşecul este iminent, dar poate fi mai îndepărtat în timp în funcție de dinamica intrărilor. Dacă atrag un număr cît mai mare de deponenți, își pot plasa mai departe în timp acest punct de inflexiune. Sfîrșitul economic este previzibil, consecințele însă pot fi periculoase. O societate comercială poate afecta viața proprietarilor și viața depozitatorilor. Dacă aceștia sunt sute sau mii, sunt puțini; dacă sunt zeci de mii, începi să-ți pui unele întrebări; dacă sunt sute de mii sau chiar milioane, lucrurile se complică mult.

E ilegală?

Dacă funcționează ca societate comercială, este legală. Dacă ai în vedere implicăriile, intervenția ar fi justificată.

ECONOMIE

DANIEL DAIANU

Echilibrul economic și moneda

Komunitate și monedă

Recent apărută la editura Humanitas, această carte a fost lansată luni, 6 septembrie 1993 la sediul GDS, în cadrul unei întâlniri a Societății Române de Economie

boiul nu înseamnă doar să se tragă cu pușca; și în Parlament se poate trage, nu neapărat cu pistolul. Într-o asemenea societate, tentația multora (și a unor cetățeni, dar și a unor oameni politici) este de a reveni la logica controalelor. Există riscuri și "o șansă apreciabilă" ca (dacă nu se vor reuși străpungerile pe care le mentionam) să alunecăm către o asemenea evoluție. Și nu numai la noi. Certitudinea este o consecință a stabilității, iar stabilitatea nu înseamnă neapărat imobilism. Stabilitatea poate să fie întrinsecă, datorită structurilor așezate, funcționării mecanismelor democratice, dar ea trebuie privită și ca un bun public pe care un guvern este chemat să-l ofere societății. Chiar cind societatea este stabilă, Guvernul are această

ION VIANU

Audiatur et altera pars

Am păcătui împotriva poporului român dacă am susținut că în infruntarea cu comunismul el s-ar fi purtat cu mai puțină drenie decât altele, că ar fi manifestat o anumită "slăbiciune". Dimpotrivă, nici unul din popoarele subjugate de ruși, cel puțin cele pe care le cunoaștem, în Europa, nu au dus o atit de lungă și

de dirză rezistență împotriva barbariei ca români. Nicăieri nu a existat o luptă armată atit de lungă și de stăruitoare ca aceea a partizanilor din munte; nicăieri tărâimea nu s-a apărat de colectivizarea voită da ideologia bolșevică cu atită disperare și cu atită sacrificii. Iar bestialitatea regimului în care au trăit, sau au fost exterminate, deținuții politici nu se poate asemăna decit cu cea care a constituit fondul asiatic al represiunii în Uniunea Sovietică.

Dacă anti-comunismul românesc a fost, în cele din urmă, total înfrint este tocmai din cauza absentei unor forme mai insinuante și mai puțin violente de rezistență, a lipsei unor rudimente de societate civilă, din pricina inexistenței unor structuri sociale care să o "găzduiască", așa cum a fost, în Polonia, biserică catolică. Pe scurt, noi nu am eşuat pentru că am fost dirji, ci pentru că am fost numai dirji.

Ecout acestei tragedii răzbăte și într-un fragment recent publicat de O. Paler ("România literară" din 20 aprilie 1993). Dar cu atit mai mare este nedumerirea care te cuprindă atunci cind citești, în același loc, că autorul nu a susținut "decit tirziu" "în ce condiții a fost decimată elita politică românească".

Sintem o țară, un popor care trăim în ignoranță secretului. Nu e o butadă cind se spune că în dimineață lui 23 august 1944 toată lumea, inclusiv Antonescu, știa că va avea loc o lovitură de stat. Numai ocupantul german, lipsit de aceste antene, rămânea pe dinăfara rumorii. Și pe la începutul lui decembrie 1989 lumea trăia în pre-percepția difuză a "ceva" care trebuia să se întâmple. Eu sănătatea mai puțin mai tină ca O. Paler. Dar pentru mine, ca și pentru toti prietenii și colegii mei de generație, exterminarea oamenilor politici, înfățișată în Inchisoarea Sighet a devenit foarte curând, probabil pe la sfîrșitul anilor cincizeci, obiectul unei cunoștințe clare. Așa cum știam foarte bine și ce se petreceea la țară și oroaarea pușcărilor din care tot mai ieșeau din cind în cind unii, povestind... Numai cine nu avea urechi să audă nu auzea.

Infringerea rezistenței românești nu putea să fie decit pe măsura violenței ei. Pe la începutul anilor șaizeci ea a amutat, aproape. A urmat "liberalizarea", pe care azi o întrevăd ca pe o supremă stratagemă de a face imposibilă orice împotrivire. Dar mișcările sociale au capacitatea de insinuare a presunției atmosferice care se modifică și în încăperile cele mai bine inchise... Opoziția s-a manifestat atunci în chipuri diverse. La intelectuali ea s-a travestit în estetism rafinat, cîteodată cu o tușă de moralism. Nu sănătatea să spun că de eficientă a fost metoda pentru moralul național. Cert este că pentru cei care o practicau ea avea cel puțin o funcție catartică. Mi se pare justificat să presupun că ea a asigurat o anumită continuitate spirituală într-o țară amenințată de înăbușirea gîndirii și a simțirii.

Emigrarea – formă de protest mai radicală decit opinia liber exprimată

În această perioadă – la sfîrșitul anilor șaizeci și în tot deceniul următor – a început să se manifeste cu putere fenomenul emigrării românilor în Occident. Cei care rămâneau, o spun pentru că am trăit-o, resemnează ca pe o imensă frustrare dispariția, care semăna cu un fel de moarte simbolică, a celor ce se duceau. Era un simțămînt care semăna pînă la identitate cu resentimentul. Întrucît am fost, înainte de a fi emigrat, un individ părăsit pot să mărturisesc că de greu era de suferit această despăvare progresivă a peisajului nostru social. Dar cu tot atită precizie pot să spun că tentația emigrării era, înainte de toate, ultima și cea mai eficace putință în această societate "normalizată", care era cea a cehoslovacusului matur, de a exprima nu numai un anumit protest, ci chiar o negație pînă la rădăcina unei realități ce ne devenise insuporabilă. Îmi aduc aminte că în scrisoarea deschisă pe care o adresam atunci, în martie 1977, lui Paul Goma vorbeam de un "harakiri moral" și, într-adevăr, gîndindu-mă și azi la acele momente nu pot să uit că semăna cu o sinucidere hotărîrea aceea și punerea ei în aplicare, de-a părăsi pentru totdeauna locul în care mă

născuseam, casele, cărțile, obiectele care ni le lăsaseră părintii, limba pe care o vorbeam și în care aveam pînă la moarte să gîndesc... Unii dintre noi s-au exprimat atunci liber spunând numai ce credeau și tot ce credeau, lichidind în mod definitiv ambiguitatea dominantă a existenței în dictatură. Acest grai slobozit nu era tocmai o lucrare lipsită de riscuri, dar aș avea tendință să spun că simplul act negativ al plecării, ca o palmă pe obrazul gros al asupitorului, era o formă de protest încă și mai radicală decit opinia liber exprimată, pentru că punea în joc temelia însăși a științei noastre înrădăcinată în trecutul, în memoria noastră biologică și psihologică.

Fuga ca expresie a disperării și ca protest ultim nu era altceva decit consecința îndeprtării a acelui proces istoric care sâcuse în cele din urmă cu neputință orice rezistență organizată aici. Refuzul nu se putuse, la început, structura decit a violentă totală pentru a trece apoi în estetism neficac. Am crezut, noi cei ce plecam, că vom mai putea exprima, prin disperării, ceva care să dea de gîndit și celor ce erau ca noi și monștrilor reci care ne asupreau.

A urmat exilul... Am mai scris și nu voi înceta să scriu pentru a descrie fenomenologia sufletului exilat. Dar cine va putea povesti cu exactitate și mai ales în cuvinte cărora să li se poată da deplină crezare amestecul de frustrare, de dor, de remușcare, anxietatea prilejuită de orizonturile necunoscute, de ciudătenia oamenilor, orele prea lungi sau prea scurte ale unui timp ce nu se mai supunea schemelor familiare, în somnile intrerupte de visul înspăimînat al întoarcerii într-un loc ce semăna cu o temniță, precaritatea existenței într-un mediu care (o, regretată nepășare și "lasă-mă să te las" apropiat-oriental!) nu-i ierta nici-o greșelă? Există, desigur, prisma unei existențe materiale lipsite de grija imediată, epuizantă și aprovizionării zilnice, există, plăcere și mai mare și greu de socotit în cifre, surpriza descoperirii unor orizonturi noi, varietate de civilizații, de culturi la care căpătam acces aproape fără efort, dar nu era aceasta răsplata unei anumite îndrăzneli, compensație, cîteodată insuficientă, a chinului subtil pe care în același timp îl induram și de care nu aveam nici măcar voie să ne plîngem, pentru că alesem?

Nici exilul nu era scutit de teroarea Securității

În această gravă, adincă înstrăinare și într-un fel chiar din pricina ei se producea și un miracol: ruperea noastră de țară se prefacea în contrariul ei, legături noi începeau să se tească, vechile umilințe și în întîi rînd aceea de a constata înfringerea totală a rezistenței se înlocuiau cu conștiință clară că nouă, celor de peste graniță, ne revenea rolul de a vorbi în numele țării adevărate, de a impune opiniei publice din locurile în care ne găseam imaginea unui despotism ridicol și criminal, de a semnala gravele și repetatele încălcări ale drepturilor omului, de a ne ridica în sprijinul celor batjocoriti și obidiți, torturați de Securitate în împrejurări care semănau mai mult cu liturgii satanice decit cu anchete judiciare, internații în spitale psihiatrice, dispărind fără urmă atunci cind își îngăduiseră să atenteze la onoarea dictatorului sau a familiei sale... Toate astea le-am făcut limitați numai de audiență de care dispuneam și de informația care ajungea pînă la noi. Și era bine așa, deoarece în felul acesta găseam o legătură funcțională cu țara; prin folosul acțiunii noastre ne regăseam locul în contextul național, la început fără să putem sădădju că vom putea să ucidem monstrul, apoi, uimît să vedem că să demne de slăbiciune, cunoșcind și speranța. De aceea mi se pare atit de nedrept să citesc în textul pe care l-am citat mai sus: "Or, curaj am să avut și noi la Paris sau la Washington. Acolo nu era nici o problemă să-l faci cu ou și cu otet pe Ceausescu". Nu e adevărat, era o "problemă" foarte grea pentru cine vorbea clar și atingea punctele sensibile. Știe O. Paler că Mihnea Berindei, de exemplu, primea regulat mesaje de la o anumită "Frăție Avram Iancu", care era un nume de cod al Securității, mesaje în care era amenințat că îi vor fi omorâti copilul, în vîrstă de un an, și nevesta? Nu vreau să mă angajez în întocmirea unui repertoriu al terorii externe exercitate de Represiune, dar trebuie să povestesc crîmele din ultimele luni ale vieții istoricului Vlad Georgescu, pe atunci directorul secției românești a "Europei libere". La sfîrșitul lui 1987 "Europa liberă" a anunțat că va începe să transmită fragmente din carteaua lui I. Pacepa "Orizonturi roșii". "Organele" i-au trimis atunci un emisar foarte special care l-a înconștiințat că dacă-și va menține decizia va muri înainte de

sfîrșitul anului 1988. Dar Vlad era un om care, așa cum mi-a mărturisit pe patul de suferință, la Washington (unde nu trebuie să te temi de nimic!), avea un fel de infirmitate nobilă, congenitală: nu cunoștea frica. Capitolele din Pacepa au fost difuzate și ascultate de întreaga țară. O astfel de umilință nu mai cunoșcuse tiranul. În august primele semne ale unei boli necrûtoare se manifestau. Și înainte să se termine anul, la începutul lui noiembrie 1988, Vlad Georgescu mură într-un spital din München. Desigur, demonstrația relației dintre amenință și boala fatală care l-a doborât pe istoric nu a putut fi făcută. Dar întreb: ce este mai probabil, o "stranie coincidență" sau "brațul lung, înarmat al poporului" de care îmi pomenise, cînd plecasem, generalul Plești, sfătuindu-mă să tac, odată ajuns "acolo"? Și ce să mai vorbim despre vechile cunoștințe care soseau pe neașteptate să ne vadă spunând deodată, fără o legătură directă cu conversația în curs: "nu uita că ești român" sau mirindu-se că nu ț-e teamă să te întorci acasă seara pe drumul cam puști de la birou pînă acasă?

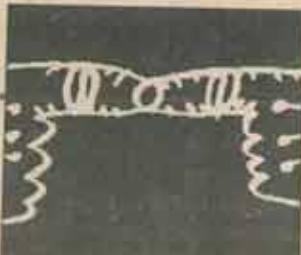
Cei plecați erau adesea intoleranți față de manifestările minimale ale opozitiei din țară

O. Paler deplinează faptul că "într-un moment cînd, în sfîrșit, puteam să fim iarăși împreună" corespondentul său nedelicat din Occident, Andrei, fi zvîrlie în obraz o muștrare: aceea a "lașității" intelectualilor români în timpul dictaturii. Cum aș putea să nu fiu de acord cu Paler? Cei plecați, am fost de atîtea ori martorul acestui tip de superioritate națională, manifestau adesea un soi de intoleranță față de minimalistul opozitiei din țară. Este absolut clar că în condițiile din țară de atunci chiar un act minor de independentă posedă o anumită încărcătură simbolică și vădea curajul. De aceea, acest tip de critică venit din partea celor ce au plecat mi se pare cel puțin nedelicat. Dar merită, și este bine, să ne implicăm într-o atitudine de tip minimalist, în care muștrările să se opună muștrărilor, creînd un climat de intoleranță din care cu siguranță nu vom mai putea ieși? Există un pasaj din fragmentul publicat de Paler care mă întristeză cu deosebire. Este cel în care spune despre cei plecați că nu mai vorbesc, "aproape", aceeași limbă română. Și asta pentru că limbă vorbită în țară este o limbă "vorbită cu călușul în gură", plină de soapte, de revolte înăbușite, o limbă uneori scrișită din care respiră frica și speranța". Asta poate fi numită o diferență stilistică, dar, în nici un caz, nu pot să admit că vorbesc o altă limbă românească. Pentru că limbă este parte cea mai prețioasă a identității mele naționale și dacă vorbesc o limbă străină crezind că e vorba de cea maternă atunci înseamnă că teoria răspîndită de cei ce ne acuză de a fi înstrăinăți, de a nu mai simți românește, ar fi adevărată. Dar gîndul obsedant la țară al lunilor ani petrecuți aici, angajamentul nostru de fiecare zi nu autorizează o astfel de gravă invinuire.

Înțeleg prea bine, că autorul acestor pagini este trist și că tristețea îi prilejuiește aceste incriminări. Cum ar putea să fie altfel cînd constată că Revoluția este aici aproape în întregime înecată, că funcționarii groazei de ieri sunt, cei mai mulți, cei ce bat măsura noii ordini de aici? Demoralizarea lui găsește în mine simpatie. Dar ideile au o anumită independentă și, odată ce au fost aruncate în lume, ele trebuie tratate independent.

Între "voi" și "noi" s-a produs o diferență: e drept, românii din afară nu mai sunt identici cu cei din lângă granitul. Diferențele pot prilejuji două feluri de reacții: cele mai firești, vai, sănătoase, de confruntare, polemică, războul. Există și o șansă, totuși, ca perceperea diferenței să nască dorință complementarității din care, totdeauna, s-au născut cele bune. Diferență într-o țară sunt, să zicem, intelectualii și tărâni, bărbații și femeile, cei bolnavi și cei sănătoși. Întrebarea este dacă diferența oferă mai mult excludere sau o posibilitate de bogăție. Românii din străinătate sunt o parte a comunității naționale și au dreptul să trăiască ca atare.

Românii vor continua să emigreze. Țara e prea nenorocită, prea înstrăinată de ea însăși ca să poate să evite acest dureros fenomen. Vom deveni, ca alte popoare, grecii bunăoară, unul împărțit: între cei rămași și cei plecați. Ar trebui să găsim mijlocul ca această pierdere să devină o bogăție. Dar pentru asta e nevoie de multă toleranță și dintr-o parte și din cealaltă. Cei plecați nu trebuie să privească către țară altfel decit cu înțelegere, cu sentimentul că existența acestuia coîntine pînăt este o piatră unghiară a identității lor. Cei rămași trebuie să consideră că existența unei României în afară de România este o șansă pentru deschiderea țării spre lume, o șansă de aerisire către mariile spații oceanice de care natura și istoria ne-au lipsit. Va reuși această delicată operație? Putem să ne îndoim, dar nimici nu ne poate impiedica să sperăm.

SORIN ANTOHI

Opinii în tranziție

Dinamica editură bucureșteană ALL, specializată în producția de carte universitară – amănunt senzational pe o piață a cărții agitată de opțiuni mai comerciale –, și-a inaugurat de curind colecția "Sociologica" (generic mai inspirat decât semidocul "Medicinalis"), prin volumul *De patru ori în fața urnelor*, de Pavel Câmpeanu. E vorba de o selecție de comentarii pe marginea sondajelor de opinie întreprinse de Centrul Independent de Studii Sociale și Sondaje (CIS), întemeiat și condus de distinsul sociolog. Aceste comentarii apăruseră inițial în revista "22" și constituie, după părerea mea, una din cele mai serioase contribuții la studiul unui obiect evanescent, controversat și fără precedent: tranziția.

În marea trecere

Prezentul continuu al distopiei carpatine săcuse din istoriografie o îndeletnicire superfluă, iar domeniul fusese chiar înlocuit de un mutant care, cu rare excepții, suprapunea matricea textuală a vulgării de Partid peste cea mai rudimentară narativă teleologică a naționalismului, din care frenzia festivă aproape evacuase dimensiunea atât de utilă a logosului autovictimizator. S-ar fi zis că, dată fiind degradarea diacroniei la condiția ancilară de prefată sfingace a sincroniei comuniste, sociologia, ca disciplină devotată mai ales prezentului, avea rațiuni ontologice și epistemologice de a înflori. La finele anilor '60, aşa a și fost: publicații periodice, cărți, simpozioane, posturi în preajma instanțelor de conducere și administrație, sondaje de opinie etc. Cum însă unii dintre recent emancipați practicanți ai numitei științe burgheze au început să-și ia rolul în serios, ori au nimerit din greșală, purtăți de unele și metode, peste adevărurile inavuabile ale "socialismului real", "cele o mie de flori" ale sociologiei românești au fost secerate pe la mijlocul anilor '70, rămânind ca domeniul să fie complet anexat de Academia "Ștefan Gheorghiu", iar specialiștii să vegeze, atunci cînd nu semnau laude ale sistemului, în cîte o slujbă obscură, adesea în combinație cu psihologii.

Tranziția a exhumat veleitățile și ambiițile sociologiei, aducind unor proeminentă socio-profesională și chiar politică, împreună cu ansamblul instituțional strict necesar. Noua vizibilitate a sociologilor culminează în vizibilitatea acestora dintre ei care organizează și comentează sondaje de opinie, deoarece smogul socio-politic de după decembrie 1989 privilegiază, alături de făptușii cei mai dezvoltăți, pe analiștii cei mai imaginativi. Totuși, scenariile și

excesul de interpretare par mai populare decât studiile serioase, fiindcă nici pînă azi nu se observă un consum sistematic de informație socială rationalizată: apar sporadic sondaje de presă (sub formă unor sumare chestionare sau sub formă unor întrebări unice adresate la întimplare). Televiziunea mediatizează strident cite un sondaj IRSOP (în care, după experiența alegătorilor, nu cred prea mulți cetățeni) ori chiar "Gallup" (în care nu crede nimic), dar actorii și instituțiile sistemului politic nu își bazează prestații și strategii pe sondarea opiniei publice (Puterea face oarecum excepție, prin folosirea, după tradiție, a SRI). Dacă fruntașii noștri s-au dat cu nihilistii (H.-R. Patapievici propunea imaginea poporului ca deus otiosus, intrat în letargie după ce, din patru în patru ani, zâmissește Parlament, Președinte și c.c.), este posibil ca politicienii noștri să își ajuns la cinica revelație a existenței precare a poporului, redus chiar și în democrație la o ontologie periodică, în care se manifestă substanțial doar ca electorat, la intervale oarecare. Iar sondajele de opinie costă: dacă nu le comandă cineva, ele nu pot fi amortizate decât prin sponsorizare (e cazul celor mai multe sondaje CIS), preponderent externă. Setea de cunoaștere nu ajunge, deși e necesară.

Ce rămîne

Pavel Câmpeanu era omul ideal pentru un centru de sondaje credibil. Avea o experiență profesională indiscutabilă (înțijase un centru de sondaje la Televiziune, care funcționase convingător chiar în vremuri grele), avea o excelentă pregătire teoretică de sociolog și politolog (între altele, ca autor al celui mai complet tablou analitic al comunismului de stat, publicat și bine primit în SUA), era, cu toate păcatele tinereții, un observator obiectiv. El a pus pe picioare un mic grup de profesioniști ai sondajelor, și a asociat cățiva tineri, a construit o rețea națională de operatori și a obținut astfel posibilitatea de a lucra pe esențioane naționale vrednice de acest nume, cu peste o mie de persoane (de regulă) aparținând unor virște, categorii socio-profesionale și zone de rezidență care compun metonimic imaginea României reale.

De circa trei ani, lunar, echipa CIS procesează chestionare de circa 30 de întrebări – unele având și întrebări subsidiare –, care urmăresc îndeaproape procesele, iluziile, comportamentele și evenimentele

tranziției. Arhiva CIS este deja impresionantă, ea putind constitui acum un obiect de studiu pasionant, fiindcă, evident, Pavel Câmpeanu a trebuit să se limiteze mereu la o pagină de revistă atunci cînd interpreta rezultatele

sondajelor. Practic, din masa informației, tratată computerizat, s-ar putea degaja tendințele reale ale evoluției României după 1990. Beneficiul unui asemenea examen amănuntit, la care Pavel Câmpeanu îndeamnă mereu (fără succes, din cîte stiu: lumea noastră politică crede că elerul e mai sigur decât cercetarea obiectivă), e imposibil de subestimat. Dar, cum se știe, tradiția românească e diferită: Zeletin deplină de joc, în cartea sa despre burghezia română, lipsă interesului pentru sociologie, pe care o explică prin predilecția conservatorilor pentru speculație – "Junimea" preferind estetica și metafizica "formelor fără fond" oricărei discuții a factologiei. Deși în interbelic, prin "școala monografică", situația începea să se schimbe, multe minti lucide ale perioadei deplorau precaritatea informației despre mersul țării, așa cum face Argetoianu într-un pasaj din *Pentru cei de miine*, bine ales de Pavel Câmpeanu ca motto al cărții sale: "Această lipsă de documente informative precise asupra stăriilor noastre sufletești în perioada de gestațune a României Mari e regretabilă".

Recitind în volum interpretările lui Pavel Câmpeanu, anul 1992 și tribulațiile electoratului român (referendumul privind Constituția, decembrie 1991; alegerile locale, februarie 1992; alegerile legislative și turul I al prezidențialelor, septembrie; turul II al prezidențialelor, octombrie) ne apar într-o lumină ce demistifică și relativizează. Mai mult decât volumele de editoriale care încep să apară (aș face o mențiune de excelență pentru cele ale lui Nicolae Manolescu și, respectiv, Stelian Tănase), culegerea de analize în discuție restituie profilul țării reale, al României profunde: confuzie electorală, dezintegrare socială, pauperizare, conotațiile politice ale distribuției săraciei, lupta sindicală, producția miturilor tranzitiei, audiența și efectele mijloacelor comunicării de masă, pluralismul nostru ezitant (mai mult statistic decât politic), sistemul politic și impactul său public, clivajele sat-oras, țărani/muncitori-intelectuali etc.

Pavel Câmpeanu este un excelent tehnician. El asociază foarte bine întrebările conjuncturale, mereu-altele, unor baterii de întrebări relativ stabile; lucrind cu un eșantion național, el știe să întrebe fără ambiguități și prețiozități, traducind chestiuni complexe în termeni rudimentare mai ușor de înțeles: sondajul; corelațiile sunt relevante, iar uneori sunt și deosebit de sofisticate (ca la pp. 178-204, în discuția lui decembrie 1989 după trei ani). Dar poate și mai frapant este stilul în care sunt redactate interpretările: lapidar și adesea memorabil, riguros și expresiv, saturat de paradoxuri și nelipsit de umor elegant. Nimic din limba de lemn a celor mai mulți dintre cei ce scriu despre societate la noi, fie ei gazetari sau universitari, nimic din jargonul rizibil, doldora de barbarisme și contrasensuri, pe care mulți autori din domeniu îl folosesc (fără succes) pentru a masca lipsa de sens; și, la înlinirea dintre stil și ideologie, nimic din obositul patos al partizanilor. Cartea se citește pe nerăsuflare, aducând, pe lingă profitul evocat pînă aici, un model exemplar – și, prin aceasta, sper, va inspira și pe alții – de cercetare sociologică.

chisoare. Monica Lovinescu însăși a fost violent agresată la Paris, în 1977, de Securitatea lui Ceaușescu.

Cei doi intenționați să viziteze minăstirile din nordul Moldovei, urmînd să fie primiți de PS Pimen, episcop al Sucevei. La Piatra Neamț și la București vor avea loc de asemenea lansările ultimelor volume ale Monicăi Lovinescu și ale lui Virgil Ierunca

apărute la Editura Humanitas, întîlniri cu publicul, iar la invitația rectorului Universității din București, dl. Emil Constantinescu, o întîlnire cu studenții și corpul profesoral.

Sâmbătă 11 septembrie ora 18 va avea loc la librăria din fundul curții (Calea Victoriei 120), în prezența autorilor, lansarea volumelor *Seismograme. Unde scurte II* de Monica Lovinescu și *Subiecți și predicat* de Virgil Ierunca, apărute la Editura Humanitas. Este prevăzută o ședință de autografe.

EDITURA HUMANITAS

VIRGIL IERUNCA

Subiecți și PredicatLUDWIG WITTGENSTEIN
Caietul albastru

Traducere din engleză de Mircea Dumitru, Mircea Flonta și Adrian Paul Iliescu colecția "φ"

Alcătuit din fragmente, textul care a fost numit "Caietul albastru" poate fi socotit prima înregistrare scrisă (de către studentii participanți la prelegerile sale ținute la Cambridge în 1933-1934) a noului curs pe care l-au luat preocupările lui Wittgenstein după revenirea sa în Anglia.

LUDWIG WITTGENSTEIN
*Caietul albastru*VIRGIL IERUNCA
Subiecți și predicat

Cartea lui Virgil Ierunca e dedicată poetilor din țară și din exil care și-au luat "riscul de a spune proza timpului", precum și criticii, eseiștilor și filozofilor care au înfruntat cenzura totalitară "pentru a apăra demnitatea gîndirii și a menține rigoarea valorilor".

EDITURA HUMANITAS

BERNARD POULET

Europa – Vest și Est

Marea revenire a comuniștilor

De la Roma la Moscova, trecind prin Varșovia și Asia Centrală, ca într-o profundă agitație, comuniștii revin în forță și fără complexe în timp ce democrația de pe piață începe să se îndoiască de ea însăși.

În Italia, PDS-ul (*Partidul Democratic de Stînga*), succesor al PCI-ului (*Partidul Comunist Italian*), este cel ce a cunoscut un recent triumf electoral. În timp ce *Democrația Creștină* și tot mai ofilită și *Partidul Socialist* a dispărut, prietenii lui Achille Occhetto sunt singurii ce supraviețuiesc valului seismic al scandalurilor. Au facut mai mult decât să reziste în acest 20 iunie câștigând 73 din cele 145 de municipalități în joc, printre care cea a Torino-ului.

În Polonia, toată lumea prevede că discipolii lui Jaruzelski vor realiza un scor impresionant la alegerile parlamentare din septembrie. Ar putea chiar să ajungă în frunte și să arbitreze formarea nouului guvern.

În Germania, în spatele acestui zid a căruia cădere a zdruncinat întreaga lume, vechii comuniști privesc viitorul în roz. Reunit recent în congres, PDS-ul (*Partidul Socialismului Democratic*) revendică 150.000 de aderanți și se prezintă drept apărătorul intereselor nemților din fostă Germanie de Est care, în proporție de 58%, "își doresc să fie reprezentanți în viitorul Bundestag" și care, în proporție de 35%, gîndesc că, odată făcute societățile, socialismul este "mai degradat o idee bună". În Republica Cehă și în Slovacia, vechiul PC rămîne a două forță politică. *Stînga Democratică Slovacă*, complet modernizată de tînărul ei lider Petr Weiss, bate la ușă Internaționalei socialiste și cere intrarea țării în NATO. În fostă Uniune Sovietică, vechiul birocrat își reiau serviciul: 11 din cele 15 vechi republici sovietice sunt conduse de acum încolo de responsabili comuniști. Citeodată, ca în Asia Centrală, este vorba de vechi satrapi ai nomenclaturii, revopsiți în grabă în culorile naționale. Dar din ce în ce mai des oamenii vechiului regim sunt chemați pentru experiența lor și sunt plebiscitați după un interviu "democratic".

Astfel, în Lituanie, la alegerile prezidențiale din februarie trecut, vechiul secretar al PC, Algirdas Brazauskas, l-a măritat în modul cel mai democratic cu puțină pe Landsbergis, câștigând aproape 60% din voturi. În Letonia, președintele Anatoli Gorbunov, cronicul naționalismului local, și el ales, nu este altul decât vechiul responsabil comunist cu ideologia Georgienii, scribiți de naționalismul delirant și autoritar al disidentului Gamsahurdia, au solicitat politicosii reîntorcerea lui Ševardnadze, vechiul brat drept al lui Gorbaciov și fost general KGB.

În februarie, Piotr Lucinski, prim-secretar al PC din Moldova în 1989 și membru al Biroului Politic în 1990, a fost ales președinte al Parlamentului din Moldova. În Ucraina, bâtrînul comunist Kravciuk se agăta de scaunul său în timp ce Parlamentul este dominat de neo-comuniști.

Și săptămâna trecută azerii s-au dus să caute un dinozaur al brejnevismului, Gaidar Aliiev, 70 de ani, KGB-ist notoriu și vechi patron comunist al Azerbaidjan-ului, ca să-l înlocuiască pe fostul disident Abulfaz Elcibe. Membrii al Biroului Politic sub Brejnev, Aliiev a fost concediat în timpul valului anticoruptie al lui Andropov, la începutul anilor '80. Iată-l rechemat în chip de salvator într-o țară pradă răboiului civil și umilită militar de vecinul său armean. Cu toate acestea, este arhetipul vechiului birocrat comunist.

Cei care văd comploturi peste tot au oare dreptate? Comuniștii s-au făcut că abandonează puterea ca să revină în forță?

Aceste ipoteze nu tîn de simplul fantasm anticommunist primar. În timp ce dominourile sistemului se prăbușeau unul după altul, oamenii luaseră într-adevăr măsuri pentru a salva mobilele. Este adevarat, cum s-a scris în presa rusă, că miliarde au derapat atunci spre conturi din Elveția sau de siurea? Nimeni nu o va putea dovedi vreodată.

Dar alte relații sunt tulburătoare. Astfel, s-a aflat că un "seminar" a fost convocat la Varșovia de către *Partidul Comunist* sovietic, în martie 1991 – deci cinci luni înainte de puciul ratat de la Moscova – pentru accelerarea creării de societăți private în care trebuia să fie transferată o bună parte a averii comuniștilor.

Acești bani detunați trebuie ei oare să servească la finanțarea unei revanșe a unui comunism încrengut cu naționalismul, să hrănească acest monstru "brun-roșcat" (fascism + comunism), ce încolește la Moscova sau Paris? Întrebarea merită să fie pusă chiar dacă această ipoteză pare puțin probabilă, deoarece brutală explozie a "uriagului roșu" a dat naștere la o sumedenie de planete ce, în mod vădit, nu au mare lucru în co-

mun. De cele mai multe ori, tovarășii deveniți patroni au aplicat maxima lui Woody Allen – "Ia-ți banul și șterge-o" – fără să se sincrisească să montez cine știe ce mare conspirație. Este clar și că PDS-ul italian al lui Achille Occhetto, nu se află pe aceeași orbită cu nostalgicii lui Stalin, ce se agită pe străzile Moscovei.

Dacă vrem să vizităm galaxia post-comunistă și să înțelegem în ce constă uimitoarea "întoarcere a comuniștilor", trebuie să știm să operăm cu aceste distincții și nuante elementare. Moștenitorii s-au reîntors în cursă cu tricouri foarte diferite. În mod trivial ei se impărtă în două mari familii, urmînd o fractură ce, cu toate că bine disimulată, a existat din totdeauna în mișcarea comunistă.

1) Social-democrații

Este grupul cel mai numeros și, evident, cel mai interesant. Aceștia au trecut fără prea mari complexe de la socialismul cu față umană la capitalismul cu față umană.

În Europa de Vest este vorba de PDS-ul italian și de comuniștii spanioli, topiti în *Stînga Unită (Izquierda Unida)*. Social-democratizarea lor este un epilog logic pentru partidele ce au inventat compromisul istoric italian sau pactul de reconciliere națională spaniol, o destalinizare rapidă (cel puțin pentru italieni) și eurocomunismul. Dacă își căștigă pariau curind vor ocupa terenul abandonat de partidele socialiste tradiționale.

În Est au veri. Mai ales în țări ce au cunoscut o decomunizare precoce, cum e Polonia sau Ungaria. Acești neo-socialiști sunt cadre relativ tinere, formate în momentul în care banul a incetat să fie un lucru rușinos, totuși nefiind încă valoarea supremă. Nu și reneagă trecutul și, ca Jaruzelski sau Gorbaciov, reclamă chiar și "drepturi de autor" în distrugerea comunismului.

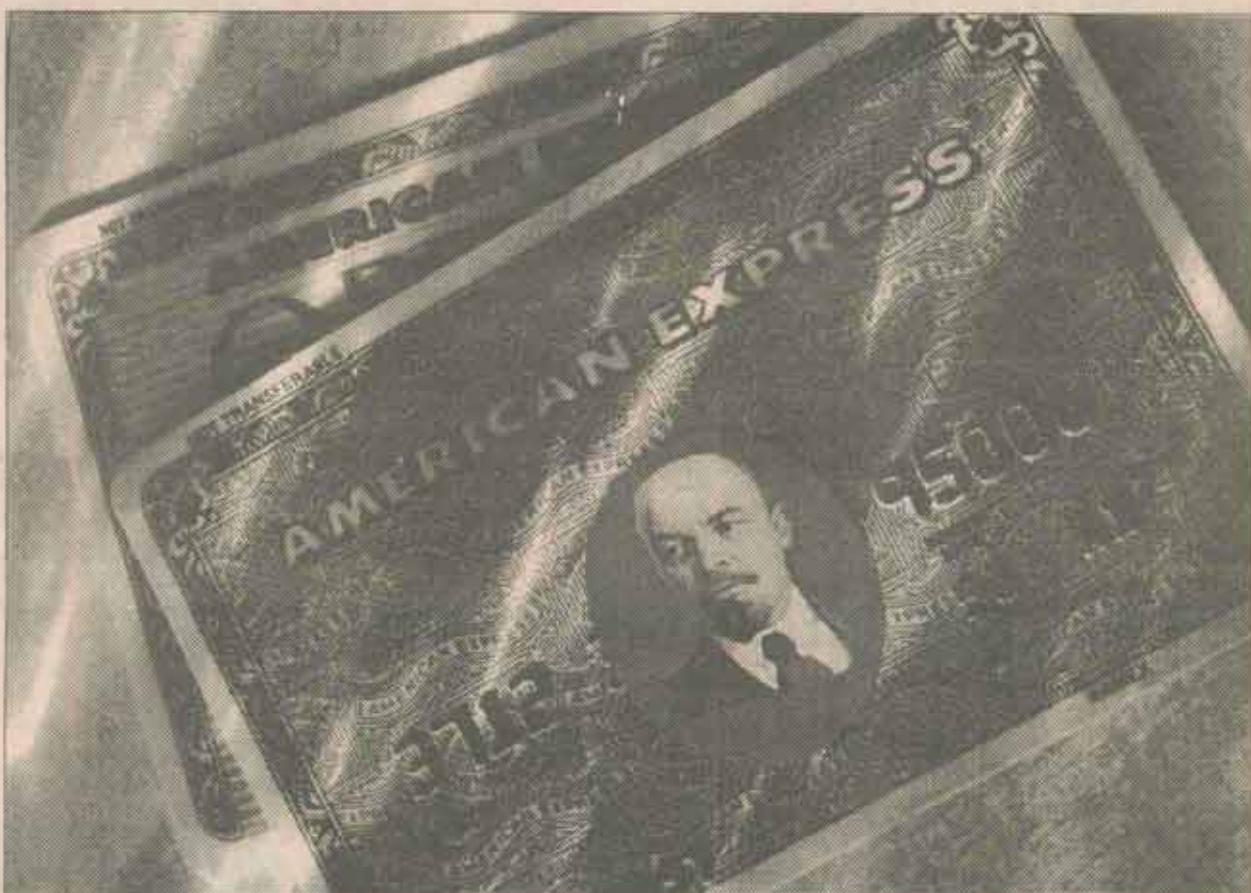
Ei caută să încarneze nostalgia unei lumi stabile, ordonate, fără îndoială dictoriale, dar unde fiecare își cunoaște cit de cit locul, chiar dacă el era în Siberia. Dacă mareea majoritatea a rușilor nu doresc întoarcerea dictaturii staliniste, îi aplaudă însă pe cei ce cintă "Marea Rusie" și iau apărarea celor 25 milioane de "picioare roșii" – ruși abandonati în republikele periferice.

Mulți vor cădea în partea spre care inclină în extrema dreaptă. Dacă vor reveni vreodată la Kremlin, ei vor fi drapați în steagul național și, poate, încălțați în cizme militare.

Există o variantă mai realistă a acestor naționaliști-comuniști; aceștia sunt președinți mai mult sau mai puțin dictatori ce, în Asia Centrală ex-sovietică, dar și în Serbia lui Miloševici și mult mai nuanțat în România s-au menținut la putere, reconvertindu-se la naționalism. Astfel, în Turkmenistan, fără nici un complex, Niazov, secretar din 1985 al PC a fost ales președinte pe 21 iunie 1992, fiind candidat al nouului *Partid Democratic*, cu... 99,5% din sufragii.

Social-democrații, populiști sau de-a dreptul ultra-nationaliști, toate aceste curente post-comuniste se hrănesc din eșecurile capitalismului confuz. Vechile PC au fost repede reconditionate datorită exceselor liberalismului sălbatic. Astfel, vechiul prim-ministrul al lui Elțin, Igor Gaidar, și tinerii economiști formati la scoala FMI-ului credeau, în mod naiv, în virtutile automate ale "milini invizibile a pieței". Erau convinși că nu trebuia luate nici o măsură socială de acopaniamenți și nu doreau să vadă trotuarele Moscovei umplindu-se de oameni ce și vindeau ultimele bunuri pentru a putea mîncă. Elțin a trebuit să-i trimîtă înapoi la studiile lor pentru a evita să fie măturat el însuși.

În fața acestor novici vrăjitori ai capitalismului, ex-comuniștii au apărut repede ca niște oameni responsabili. Si în aceste țări unde nu există deloc elită în afara partidelor ex-birocratice au putut să afirme, ca în

Există o variantă ciudată a acestor social-democrați, botezată "social-liberali", sinteza probabilă a socialismului democratic și a liberalismului economic dezordonat. Aceștia sunt vechile cadre ale partidelor comuniște deveniți oameni de afaceri. Cei ce și-au schimbat carnetul de partid cu cărti de credit American Express. O să le fie greu să implice pe termen lung interesele clasei muncitoare de care tot vorbesc partidele lor și cele ale "marelui capital" de care le vorbește buzunarul.

2) Populiștii

Populiștii comuniști agită drapelul roșu tot zbierind însă imnul național și defilează cu extrema dreaptă rasistă, antisemită și anti-capitalistă. Strâmoșii acestui naționalism-comunism au trăit fazele patrioticice ale stalinismului rus și campaniile antisemite ale generalului Moczar din Polonia lui 1968 sau delirul naționalist românesc al lui Ceaușescu.

Fransa după 1981, că sunt singurii ce au o "cultură de guvernare". Între ultranationaliști, ultraliberali și democrați ultraintelectuali, comuniști reformiști și reformați trec ușor drept moderată. În față prăbușiri generale a societății, a creșterii criminalității, a îmbogățirii unor și a pauperizării majorității, a dezordinii generalizate, comuniștii se prezintă drept oameni de ordine.

În vechile țări comuniște, democrația nu are mai multă legitimitate decât avea ea în Europa de Vest în anii '30. Confundată cu capitalismul, ea părea că anunță abundență și facilitatea. *Dallas*-ul pentru toată lumea. Bineînțeles că s-a produs contrariul. Decepția este abisală. Amărăciunea și furia de asemenea. Pentru mulți, democrația a devenit sinonimă cu corupție și infacerismul. Astfel încit poate că această democrație este ultima șansă a comuniștilor.

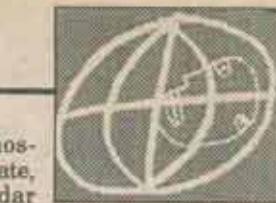
Traducere și adaptare ION MIRON DAMIAN
– după L'EVENEMENT DU JEUDI din 1-7 iulie 1993.

A TENTIE! Noul nostru număr de tel./fax este 311.22.08

Gabriela Adameșteanu (redactor-șef), Rodica Palade (redactor-șef adjunct), Andrei Cornea (redactor-șef adjunct), Dan Perjovschi (director artistic), Horațiu Pepine (publicist comentator), Oana Armeanu (actualitate culturală), William Totok (corespondent la Berlin), Ion Miron Damian (corespondent la Paris), Florina Popa (șef departament economic), Cornelia Niculae (contabil), Radu Dobândă (șef serviciu corectură), Alexandru Cirip (corectură), Gina Marin (fotoreporter, secretariat), Mircea Ionescu (șef serviciu difuzare), Ioan Condor, Mihnea Chiua, Flori Sava (difuzare), Maria Filip (curier). Responsabil de număr: Oana Armeanu

Redacția și administrația: București, Calea Victoriei 120. Telefon 614.17.76, Fax 311.22.08

ISSN-1220-5761

Timpuri la
"PROGRESUL
ROMANESC" SA
Calea Picovii 114
Tehnoredacție
computerizată
Adrian Balagă
Revista "22"